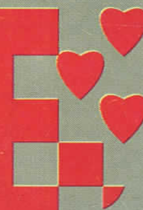

ZOV SRIJEMA

GLASILO UDRUGE PROTJERANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

GODINA VI. PROSINAC, 2000. BROJ 28 CIJENA 10,00 KN

Čestit Božić i sretna Nova 2001. Godina

RIJEČ UREDNIKA

BOŽIĆ

Evo još jednog broja Zova Srijema. Od kako smo izašli zadnji put, dogodilo se toliko toga, da se naprosto pitam može li sve stati na stranicu predviđenu za ovaj uvodnik.

Događaj koji je, barem politički, zasjenio ostale, dolazi iz Beograda: smijenjen je Slobodan Milošević. Ne upotrebljavam težu riječ, koju bi možda neki moji kolege novinari upotrijebili, iz prostog razloga što Milošević nije pao, već je jednostavno smijenjen sa vlasti. On i dalje neometano živi u Beogradu, neopterećen mogućnošću da završi u Haagu. Odlazi na konvenciju svoje stranke, najavljuje žestoku predizbornu kampanju...

Naši rođaci nam javljaju kako se i dalje teško živi. Nema novca, ali zato ima restrikcija struje. Svi očekuju da se nešto promijeni na bolje. Tako čekaju, čekaju i čekaju.

Kao novinar bila sam akreditirana za Zagrebački summit. Kao što je i red, obukla sam nešto svečaniju odjeću i otišla na taj skup, koji se za nas novinare pretvorio u pravu moru: najprije su nam govor predsjednika Shiraca dostavili samo na francuskom. Tko nije znao francuski (a takvih je bila većina), morao je konzultirati redakciju, koja je opet, tražila prevoditelje. Govor Vojislava Koštunice dostavljen je - na ćirilici. Čovjek je pozdravio skup i istaknuo kako se Crna Gora i Srbija ne bi trebale odvajati, jer je općeeuroska tendencija ujedinjavanje, a ne atomizacija.

Ta izjava nimalo nije obradovala crnogorskog predsjednika Mila Đukanovića, koji je održao konferenciju za tisak i poručio da je Crna Gora već država, a ako Koštunica to ne vjeruje, neka proba provesti monetarnu, carinsku i sigurnosnu uniju Srbije i Crne Gore. O vanjskoj politici da se i ne govori. Đukanovićeva tiskovna bila je jedna od najposjećenijih. Više novinara bilo je samo na centralnoj, onoj koju su držali Mesić i Schirac.

Na Summitu sam srela i neke kolege s kojima sam svojedobno radila na beogradskoj i novosadskoj televiziji. Nizak životni standard očituje se već na prvi pogled. A novinari su obično uvijek nešto bolje situirani od prosječnih građana, budući da se imaju mogućnosti malo bolje snaći. Moj nekadašnji direktor s televizije zbunjeno se osmjehuje i ne zna što reći. Kažem mu da mu ništa ne zamjeram, jer je s televizije otkaz dobio tek nešto kasnije od mene. Kolegica koja radi u jednom beogradskom tjedniku nije skidala šešir sa glave. Pitam je zašto, kaže, bila je u zatvoru i potpuno osjedila. Sliježu ramenima i govore kako nisu bili ni za Koštunicu, ali nisu ni za to da se Crna Gora odvoji od Srbije i da će to braniti svom snagom. Pitam gdje je Milošević, kažu "Još ga dugo neće vrag odnijeti!"

Koliko sutradan, Milošević se pojavio u Sava centru na kongresu SPS-a.

Na proteklim izborima, DSHV je dobro prošao, pa je tako Bela Tonković postao dopredsjednik Subotice, a imamo i nekoliko zastupnika u Vojvođanskoj skupštini. Predsjednik Privredne komore Vojvodine je Nenad Čanaka, a koliko sam uspjela saznati, iza novogodišnjih blagdana Hrvatska gospodarska komora posjetit će Novi Sad i Privrednu komoru Vojvodine. Naši ljudi koji žive u Srijemu i Bačkoj često pitaju hoće li uskoro biti ukinute vize: premda je Beograd vrlo raspoložen za ukidanje viznog režima, vize do daljega ostaju. Ostaje pitanje što će biti s mirovinama nakon što se potpiše sporazum o platnom prometu. Naime, nakon što je takav sporazum potpisan s BiH, ljudima koji su mirovine trebali početi primati iz te države, uslijedili su brojni problemi: Sarajevo je kasnilo s mirovinama dva ili tri mjeseca, dok Banjaluka mirovine ne isplaćuje ni danas!? Oni, naime, traže da im se ovjere potvrde "o životu", a kada se takva potvrda uspije ovjeriti, onda više nema nikakvog odgovora. Ni mirovine.

Ovo na žalost, nije baš najugodnija tema za blagdanski broj ,pa stoga prelazimo na nešto veselije: razloga za veselje imali su Gibračnai, koji su u selu Poganovci u Slavoniji sagradili crkvu Svetog Dimitrija. U ovom broju donosimo širu reportažu sa tog svečanog događaja, ali ono što treba opetovano istaći je polet i snaga našeg naroda koji gradi, koji okuplja, koji se ukorjenjuje, koji opstaje. To isto su konstatirali i brojni uvaženi gosti koji su nazočili svečanom posvećivanju Crkve. Gibračane i Poganovčane poslužilo je i vrijeme: dan je bio sunčan, topao taman koliko treba. Ljudi su bili sretni, žene lijepe, djeca vesela. Stolovi su bili puni, glazba je bila srijemska, kolo je bilo srijemsko... Tuga za rodnim krajem bila je baš onako ,sremačka... da nisam bila na tom skupu, ne bih znala da je omiljena pjesma našeg štovanog biskupa Marina Srakića " Tri livade, nigdje lada nema", niti da je pjesma našeg Srijemca Zlatka Tomčiča "Milkina kuća na kraju"...

Nekoliko tjedana prije ovog događaja, naš zemljak i potpredsjednik zajednice Ante Plivelić pozvao je sve nas na veliko otvaranje hladnjače za jabuke, krune svog rada. Bilo je doista svečano: sa dosta ljudi iz političkog i javnog života Hrvatske, bilo je plesa i pjesme, svečanih govora i razgledavanja. Ali, što je zajedničko? Zajendičko je da sva srijemska slavlja imaju jedan jedinstven duh, neopipljiv i neopisiv. Naprosto - srijemski.

Između ova dva događaja, predsjednik hrvatskog Sabora Zlatko Tomčić primio je izaslanstvo naše Udruge. Osim Franje Orlovića, Ante Plivelića i autorice ovog teksta, nazočan je bio i Zvonimir Cvijin, predstavnik Udruge podunavskih Hrvata. Gospodin Tomčić inzistirao je da kao i inače budemo na "ti". Izložili smo mu probleme koji muče Udrugu i naše članstvo od mirovina, problema sa reguliranjem gruntovnih dozvola za kuće koje smo mijenjali, preko problema sa studentskim domovima. Predsjednik Sabora nije obećao nemoguće, ali se ono što je obećao u najvećem dijelu ostvaruje.

Pred nama je Božić.

Želimo da ga provedete s onima koje volite.

Onima koji nisu s nama želimo sit i topao blagdan.

Vesna Kljajić

PROSLAVA SV. DIMITRIJA U SRIJEMSKOJ MITROVICI

NOVA EVANGELIZACIJA JE TEMELJNI IZAZOV ZA CRKVU

U konkatedrali-bazilici u Srijemskoj Mitrovici u četvrtak, 26. listopada svečano je proslavljena svetkovina sv. Dimitrija, đakona i mučenika, te zaštitnika župne i konkatedralne crkve, grada i drevne Srijemske biskupije. Prijepodnevno misno slavlje uz nazočnost župljana bilo je u 9,30 sati.

Svečana pontifikalna euharistija slavljena je u 17,30 sati, a predsjedao joj je đakovački i srijemski biskup mons. dr. Marin Srakić. Suslavili su pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović, kotorski biskup mons. Ilija Janjić, te dvadeset i pet svećenika iz Srijema i Slavonije. Nakon svečanoga ulaza u konkatedralu u procesiji, a prije početka misnoga slavlja svima je riječ dobrodošlice upravio generalni vikar za Srijem mons. Gašparović. Uz dobrodošlicu biskupima, svećenicima, časnim sestrama i brojnim nazočnim vjernicima koji su ispunili mitrovačku crkvu posebno je pozdravio predstavnika Srpske Pravoslavne Crkve starješinu sabornoga hrama u Srijemskoj Mitrovici o. Lazara Pajića, delegaciju gradskih vlasti na čelu sa predsjednikom Skupštine općine Zoranom Boškovićem, te delegaciju Veleposlanstva Republike Hrvatske u SRJ iz Beograda na čelu sa konzulicom Orhidejom Sokač.

U uvodnoj riječi u misno slavlje biskup Srakić je istaknuo kako uvijek, slaveći euharistiju u mitrovačkoj konkatedrali, osjeća se bližim izvorima kršćanstva u ovom gradu kroz živo svjedočanstvo srijemskih mučenika i život prve Crkve u ovom gradu. U svojoj sadržajnoj i poticajnoj homiliji za sadašnji vjernički i građanski život biskup Srakić je istaknuo lik sv. Dimitrija kao čovjeka istinske vjere, koji se nadahnjivao na evanđelju, ali i navješćivao evanđelje do njegovih krajnjih zahtjeva polaganja života za Isusa Krista. Posvijestivši svima potrebu snažne vjere, koja izvire iz evanđeoskih zasada istaknuo je zahtjeve nove evangelizacije. Ona je temeljni izazov za Crkvu i svakoga kršćanina, a mjesna Crkva đakovačka i srijemska ga je prepoznala i kroz svoju biskupijsku sinodu. Biskup Srakić se jezgrovito osvrnuo na prvo sinodsko zasjedanje, te primjenu u praksi kroz novu evangelizaciju svih slojeva vjernika i

društva. Potrebno je da u nama danas živi Dimitrijev duh, snaga Dimitrijeve vjere i njegov žar za evanđelje; da s novim žarom donosimo novost evanđelja Isusa Krista na pragu novoga tisućljeća, neke su od misli biskupa Srakića.

Pod svetom Misom je pjevao Mješoviti konkatedralni zbor pod vodstvom s. Hugoline Kovačević, a dirigirala je Kristina Miščević. Na kraju svečane euharistije pozdravnu i zahvalnu riječ je izrekao domaći župnik Eduard Španović. Nakon pozdrava uglednih gostiju, zahvalio je pjevačima, ministrantima, čitačima, suradnicima i vjernicima na sudjelovanju i angažmanu. Posebno je zahvalio Elektroprivredi Vojvodine, koja je u vrijeme redukcija električne energije omogućila da u crkvi i župnom stanu bude struje u vrijeme slavlja.

Nakon mise biskupi, svećenici i ugledni gosti bili su na večeri u župnom domu. Riječi zdravice izrekli su domaći župnik Španović, predsjednik Skupštine općine Bošković i biskup Srakić. U župnoj dvorani lijep broj vjernika se zadržao na druženju i zajedničkom slavlju crkvenoga goda.

Vrijedno je istaknuti kako je mitrovačka konkatedralna crkva nedavno obogaćena za novi križni put koji je rad mitrovačkog slikara Alberta Leša.

Ivan Lenić

GLASILO UDRUGE PROGNANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

Glavni i odgovorni urednik **FRANJO ORLOVIĆ**
Urednik **VESNA KLJAJIĆ**
Tajnik uredništva **MATO JURIĆ**
Tisak **»TISKARA TOČKA«**
Grafička priprema **»TISKARA TOČKA«**

DESETLJEĆE OGRANKA DSHV-a U BEŠKI I SRIJEMU

ZAVIORIO SE HRVATSKI BARJAK U SRIJEMU

Ovog ljeta dvijetisućitog nezapaženo je prošlo obilježavanje desete obljetnice utemeljenja Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine. S obzirom na prilike u SR Jugoslaviji i Vojvodini to je i za očekivati. No, utemeljenje nekada jedine hrvatske stranke u Vojvodini slabo je zabilježeno i u Hrvatskoj. U ljeto 1990. u Subotici je utemeljen DSHV, a tog ljeta i jeseni započelo je utemeljenje podružnica u Vojvodini. Prvo u okolici Subotice, pa onda u Srijemu.

Pripreme za utemeljenje ogranka DSHV u Beški započele su prvih jesenskih dana, a razgovori su vodjeni još za, ljetnih mjeseci 1990. Bila je to skupina Beščana na čelu sa Perom Marićem, kasnije prvim predsjednikom ogranka DSHV u Beški. Ne treba govoriti kako su sve pripreme vođene u tajnosti. Sve do predizbornih skupova uoči prvih "demokratskih" izbora u Srbiji. Onda je rad ogranka, kao i DSHV postao javan, jer se ova stranka zalagala za javnost rada i demokraciju. Kasnije se vidjelo o kakvoj su "demokraciji" Srbi mislili, pogotovu prema Hrvatima.

Predizborna kampanja u Srbiji se zahuktala i vrela politička jesen iznjedrila je nekoliko novih stranki. Na predizbornim skupovima moglo se svašta čuti, od raznih političkih ideologa i ideja. DSHV je na svakom svom skupu pozivao na mir, suživot, kršćansku orijentaciju, ali i očuvanje hrvatskog imena i jezika u Vojvodini. Upravo se te ideje mnogima nisu svidjele.

Ipak, prvih dana studenog 1990. u vjeronaučnoj dvorani crkve sv. Male Terezije u Beški, održan je prvi predizborni skup ogranka DSHV. Bilo je to ujedno i utemeljenje beščanskog ogranka DSHV. Prepuna je bila vjeronaučna dvorana u crkvenom dvorištu, nakon nedjeljne mise. Ustupljena je ljubaznošću ondašnjeg župnika Ivana Bešlića, danas župnika u Ilači. Nazočni su bili predstavnici ogranka iz Petrovaradina i Beški na čelu sa Perom Marićem. Među njima je bio i pokojni Serafin Topić i Beščani koji danas žive od Slankamena. Naravno, onda, kao i danas skup beščanskih Hrvata nije mogao proći bez Ivana Bonusa, pjesnika iz Slankamena. Bolje od svih govora ondašnjeg kandidata na izborima, čule su se Bonusove pjesme. Danas, deset godina nakon toga Ivan Bonus je objavio svoju jedanaestu knjigu pjesama. Ostao je dosljedan onome što je govorio i prije jednog desetljeća.

Utemeljiteljska skupština DSHV-a u Beški, 20. siječnja 1991. god.

Beščani su utemeljili svoj ogranak DSHV i predložili članove za Upravni odbor ogranka.U toj vjeronaučnoj dvorani neki su prvi put vidjeli zastavu Vojvodine sa hrvatskim grbom i zastavu hrvatskog naroda, sa povjesnim hrvatskim grbom. Baš zbog tog grba koji je proglašen "ustaškim " započela je ofanziva na sve što je hrvatsko u Vojvodini.

Po Beški i Srijemu se govorilo o "tajnim sastancima HDZ-a i naoružavanju ustaša ". Naravno, crkva i župnik su bili na udaru, a potom i članovi Upravnog odbora DSHV-a u Virovitice do Zagreba, Osijeka i inozemstva. Baš zbog tih napada o tajnom okupljanju ogranak DSHV-a je riješio u Beški održati veliki skup, Osnivačku skupštinu DSHV Beška.

Iako je DSHV slabo prošao na izborima u Srbiji, skupovi su se nastavili, pogotovu u Srijemu. Tako je u Beški 21.siječnja 1991. održana osnivačka skupština ogranka DSHV.U novom Domu kulture u Beški, okupilo se više od tristo ljudi.No, skup nije bio jednonacionalan, jer je bilo i drugih nacionalnosti. Osim gostiju, predstavnika hrvatskih političkih stranaka iz Zagreba, HDZ Mostara, bili su predstavnici i srbijanskih oporbenih stranaka, poput Srpskog pokreta obnove. Nenad Čanak iz Lige za Vojvodinu, je oduševljeno pozdravljen kada je kazao kako je Srbin kojemu je Vojvodina domovina. Pozdravljen je i Beščanin, predstavnik Srpskog pokreta obnove, Vojo Dukić, koji se založio za međusobnu suradnju i toleranciju u Beški.

Istina, gosti iz Hrvatske i Hercegovine, navikli na slobodu govora i prve korake u demokraciji, bili su malo slobodniji u govorima. No, svatko je poručivao kako svoje poštujemo, a tuđe nećemo. Mir, demokracija, očuvanje hrvatskog imena i tradicije, vjere, za rad i red, to su bile riječi koje su odjekivale salom. Bio je onde i Tihomir Mišić, predstavnik HDZ-a BiH iz Mostara, kasnije legenda Domovinskog rata, poginuo u obrani Mostara od četnika. Bili su i predstavnici političkih stranaka iz Zagreba, danas poznati politički dužnosnici i saborski zastupnici.

DSHV u Beški tek je nastala hajka na srijemske Hrvate. Na skupštini je potvrđen Upravni odbor ogranka, ali su nakon toga njegovi članovi postali meta za odstrel. Poslije Skupštine u restoranu na Gladnošu bio je ručak začinjen hrvatskim pjesmama i budnicama. Bili su fotoaparati i video kamere. Autor ovih redaka objavio je neke fotografije sa tekstovima u "Večernjem listu" i subotičkom "Glasu ravnice". No, kasnije smo saznali kako je video kaseta sa Gladnoša završila kod Šešeljevih četnika u Novoj Pazovi.

Uslijedili su napadi na Hrvate diljem Vojvodine, posebice u Srijemu. U beogradskim medijima širile su se

Upravni odbor MO DSHV-a Beška

No, nije pomoglo zalaganje Nenada Čanka za autonomijuVojvodine, niti apeli za mir i suživot. Nakon Skupštine

fantastične priče o "naoružavanju ustaša u Srijemu". Svaki šumarak i vinograd bio je skrovište za ustaše.Istina, bilo je mladića iz Srijema koji su otišli u hrvatsku policiju i kasnije u ZNG. To je bio dostatan razlog da srbijanski režim optužuje Hrvate u Srijemu za nemoguće stvari. Na sve napade u medijima nismo mogli odgovoriti. Na verbalne napade od srpskih ekstremista branili smo se šutnjom, dostojanstvom, molitvom u crkvi. Crkva nam je postala jedina zaštita, jer osim Božije pomoći nismo mogli druge očekivati. Hrvati u Vojvodini su polako ušutkivani. Nisu vrijedile izjave "Kako Hrvati u Vojvodini više neće ćutati, ako ništa drugo mi ćemo šutjeti ". I Srijem bi ušutkan.

Ljeto i jesen 1991. donijelo je početak iseljavanja Hrvata iz Beške. Nakon Marka Rajića, odlazi Pero Marić, potom ostali. Ljubo Kuraja je bio u logoru, kao hrvatski policajac. Poimenice nabrajati sve one koji su napadani u Beški, bilo bi dugo. Danas, deset godina nakon svega, Beščani su razbacani u oko četrdeset mjesta diljem Hrvatske i inozemstva. Ljudi koji su utemeljili ogranak DSHV u Beški, u Zagrebu su sudjelovali na utemeljenju naše Zajednice. Kasnije smo utemeljili i Zavičajni klub Beščana.Ovaj klub ima nekoliko ogranaka diljem Hrvatske. Ondje gdje ima Beščana, ima i aktivnosti. Autor ovih redaka je perom i kamerom pratio događanja u Srijemu. U knjizi dr. Milana Bićanića " Srijem, krvavo krilo Hrvatske" objavljene su neke fotografije o Beščanima. Ondje je i ona sa prvog skupa u Beški, u studenom prije jednog desetljeća. Neka ostane zapisano, da se ne zaboravi.

Tekst i snimka Boris ĆAVAR

Čestit Božić i sretnu Novu 2001. godinu

žele Vam

Udruga protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata

i redakcija Zova Srijema

Euharistijski kongres u Srijemu

SNAŽNO SVJEDOČANSTVO VJERE SRIJEMSKE CRKVE

Vjernici srijemskoga dijela Đakovačke i Srijemske biskupije koji se nalazi u SR Jugoslaviji, u zajedništvu sa pomoćnim biskupom đakovačkim i srijemskim i generalnim vikarom za Srijem mons. Đurom Gašparovićem i svećenicima koji pastoralno djeluju u tom dijelu biskupije, proslavili su u nedjelju 5. studenoga 2000. g. u Srijemskoj Mitrovici, na blagdan Svih svetih srijemskih mučenika, središnju euharistijsku svečanost u jubilejskoj godini Euharistijski kongres pod geslom "Zdravo Tijelo Isusovo od Djevice porođeno".

Euharistijskom kongresu prethodila su razmišljanja o otajstvu Euharistije u župnim zajednicama kroz mjesec listopad, u nedjelju 29. listopada, te na svetkovinu Svih Svetih. Prigodno slavlje u predvečerje Euharistijskog kongresa upriličeno je u subotu, 4. studenog o.g. u svetištu Gospe Tekijske kod Petrovaradina. Svetu misu u 16 sati je predvodio dijecezanski biskup đakovački i srijemski mons. dr. Marin Srakić. Ovim slavljem je također završena hodočasnička godina u srijemskom marijanskom svetištu Gospe Snježne na Tekijama, te je Gospina slika ispraćena u crkvu sv. Jurja u Petrovaradinu.

Inače, tijekom spomenutoga dana u sjedištu Vikarijata srijemskoga u Petrovaradinu okupili su se članovi Pripremnog povjerenstva 2. biskupijske sinode đakovačke i srijemske na svoj susret, na čelu sa dijecezanskim biskupom mons. dr. Marinom Srakićem i generalnim tajnikom Sinode dr. Đurom Hranićem. Domaćin je bio pomoćni biskup i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović, koji je u svojoj rezidenciji - samostanu sv. Jurja - ugostio sve članove Povjerenstva Sinode. U popodnevnim satima su održali susret sa svećenicima Srijema o animiranju i sudjelovanju vjernika Srijema u procesu biskupijskoga savjetovanja.

<u>RADOST I PONOS: BITI ZAJEDNO</u>

Slavlje Euharistijskog kongresa održano je u nedjelju, 5. studenog o.g. u središtu drevne Srijemske biskupije, uz konkatedralu-baziliku sv. Dimitrija na kongresnom prostoru gdje je postavljen prigodni oltarni prostor i prostor za pjevački zbor. Bilo je dojmljivo promatrati vjernike srijemskih župa kako, predvođeni svojim svećenicima, iz autobusa (a bilo ih je dvadeset) u procesiji s pjesmom dolaze na kongresni prostor. Za ovo podneblje čitav ovaj dan je bio nesvakidašnje i snažno svjedočanstvo vjere i crkvenosti.

Crkva sv. Juraja u Petrovaradinu

Svečana jubilejska kongresna euharistija započela je u 10.30 sati. U ophodu prema kongresnom oltaru sudjelovali su asistencija, ministranti, vjernici u narodnim nošnjama, predstavnici župa sa zastavama s imenima srijemskih župa, preko trideset svećenika, te četvorica biskupa.

Središnjoj kongresnoj euharistiji predsjedao je pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović, uz koncelebraciju apostolskog nuncija u SR Jugoslaviji mons. Eugenia Sbarbara, dijecezanskog biskupa đakovačkog i srijemskog mons. Marina Srakića, biskupa đakovačkog i srijemskog u miru mons. Ćirila Kosa, izaslanika beogradskog nadbiskupa generalnog vikara Beogradske nadbiskupije o. Leopolda Rochmesa, svećenika koji djeluju u Srijemu, kao i svećenika iz "đakovačkoga dijela" biskupije.

Nakon ulazne pjesme i misnoga pozdrava svima nazočnima je dobrodošlicu izrazio predsjedatelj slavlja mons. Gašparović. Posebno je pozdravio mons. Eugenia Sbarbara, kojemu je ovo prvi pohod srijemskoj Crkvi od nedavnoga dolaska za apostolskoga nuncija u SR Jugoslaviju. Osim nuncija, biskupa i svećenika biskup Gašparović je pozdravio članove Pripremnog povjerenstva 2. biskupijske sinode đakovačke i srijemske, zatim redovnice nekoliko redovničkih zajednica koje djeluju u Srijemu i Beogradu a napose provincijalnu nadstojnicu Družbe Milosrdnih sestara sv. Križa iz Đakova s. M. Esteru Radičević, predstavnika Srpske Pravoslavne Crkve starješinu sabornoga hrama sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici o. Lazu Pajića, predstavnike gradskih vlasti, te hodočasnike iz 28 srijemskih župa koje je nabrojao kao i njihove pastire. "Sve vas primam s radošću... Ovim slavljem

Crkva u Srijemu želi izraziti svoju vjeru i poštovanje prema Euharistijskom Otajstvu... Nadu koja je u nama želimo navijestiti drugima. Zato je ovo zborovanje znak nade za suživot u danima koji su pred nama", neke su od uvodnih riječi biskupa Gašparovića. Nazočnih preko dvije tisuće vjernika (što je za ove prilike i broj katolika u Srijemu velik broj) gromoglasnim pljeskom je pozdravilo sve drage goste, te time još jednom posvjedočilo radost zajedništva u vjeri.

BLIZINA PASTIRA SA ISPAĆENIM STADOM

Pozdravnu riječ sudionicima Euharistijskoga zborovanja upravio je zatim apostolski nuncij u SRJ mons. Eugenio Sbarbaro (govorio je talijanski, a prevodio je mr. Ivan Ćurić, vicerektor Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu). On je izrazio svoju radost što može sudjelovati u ovom jubilejskom slavlju i "susresti se sa dostojanstvenom katoličkom zajednicom u Srijemu", te zahvalio biskupima na pozivu. Prenio je najsrdačniji pozdrav Svetoga Oca, koji mu je - kako je posebno istaknuo - dao u zadaću da vjernicima "prenese njegove osjećaje blizine u patnjama, riječi ohrabrenja, nade i ljubavi, te udjeli apostolski blagoslov s potpunim oprostom. Poželio je da se "patnje vjernika obrate u radost, Veliki petak u nedjelju uskrsnuća". Potom je istaknuo nekoliko značajki godine Velikoga jubileja: "Euharistijski kongres slavimo u godini Velikoga jubileja, obilježavajući 2000-ti rođendan Isusa Krista. Kristovo rođenje se obnavlja u svim vremenima, zato ova jubilejska godina poziva svakoga na obnovu da se Krist danas rađa u našim srcima, savjestima, obiteljima, društvu... Obraćenje, koje nam se stavlja kao izazov, potiče življenje u vjeri vaše kršćanske prošlosti...".

EUHARISTIJA - HRANA I NADAHNUĆE ŽIVOTU

Prigodna misna čitanja su čitali predstavnici vjernika. Evanđelje je navijestio župni vikar u Srijemskoj Mitrovici Krunoslav Đaković.

Prigodnu homiliju je održao biskup Gašparović. On je najprije jezgrovito protumačio značenje euharistijskoga kongresa. Potom je naznačio neke misli o otajstvu euharistije, te o potrebi da ona bude prepoznatljiva u životu kršćana: "Iz korijena kršćanske povijesti, koja izvire iz vjere i žrtve svetih mučenika, posebno svih svetih srijemskih mučenika, svjesni smo svoga dostojanstva i odgovornosti u povijesti spasenja. Okupljeni smo oko Euharistije u zajedništvu s Bogom i ljudima da navijestimo Kristovu smrt i proslavimo Kristovo uskrsnuće... U znakovima kruha i vina pod kojima nam se dariva Tijelo i Krv Kristova prepoznajemo cjeloviti Božji naum s čovjekom, proglašavamo da je čovjek od Boga željen da poput Boga zajedno s njim stvaralački ljubi. Priznajemo da se čovjek zaista ostvaruje radom za svoj svagdašnji kruh i ljubavlju kojom taj kruh i sve darove Božje i samoga sebe drugima daruje i druge na dar prima. Bog Spasitelj ima srca za čovjeka i odnos čovjeka prema Bogu očituje se u odnosu čovjeka prema čovjeku. Tu pak stvarnost čovjeka koji je sličan Bogu živimo na ovom tlu u zajedništvu jezika, kulture i baštine. Sveta Crkva, svjesna svoje uloge i odgovornosti u cjelini svakog bića i mjesta gdje živi, želi tom biću služiti, nipošto mu se ne nametati, nipošto vladati. Nije lako svjedočiti, nije lako služiti. To traži žrtvu. To traži Euharistiju." Biskup je istaknuo da svjedočanstvo kršćana, pa tako i vjernika Srijema, također izvire iz euharistije: "Vjernost Isusu Kristu, često puta mora uroditi i žrtvama i iskustvima koja Crkva nosi, razvija, ugrađuje u svoj povijesni hod, zahvalna Bogu i svojim svjedocima vjere za dar ustrajnosti i nepomućenog svjetla. Kroz tešku povijest sačuvali smo svoju vjernost Kristu i ta vjera je nas sačuvala. Crkva je zahvalna rimskim prvosvećenicima za razumijevanje, povjerenje i pomoć. Zahvalna je svim kršćanima koji su dijelili slična iskustva i svim ljudima dobre volje koji su se u tim okolnostima, poput Šimuna Cirenca, zauzeli za opće dobro. Stoga neka Euharistijski Krist blagoslovi sve ljude dobre volje koji se u bilo kojem pozivu žrtvuju za istinsko dobro ljudi ove zemlje." Potom se napose obratio mladim vjernicima, zatim obiteljima, bolesnima i nemoćnima, siromašnima i napuštenima. Nije biskup mogao mimoići materijalnu oskudicu mnogih stanovnika, pa tako i vjernika Srijema, ali i još veću duhovnu glad: "Gladna su naša braća i sestre, među nama i u svijetu, kruha svagdašnjega. Toliki su bez posla, rada i zarade, bez kruha i krova nad glavom. Ne samo da su gladni kruha, nego često zbog naše kratkovidnosti i nebrige, u svojoj duši osjećaju još jednu, ako ne i veću glad: glad za pažnjom, uvažavanjem, priznanjem, dostojanstvom, pravednošću, poštenjem, blizinom čovjeka."

Crkva sv. Male Tereyije u Beški

Na kraju je biskup sve staleže

vjernika pozvao da snagu, hranu i svjetlo za život nalaze u Euharistiji: "Euharistija čuva svijet i već ga sada tajanstveno prosvjetljuje. Čovjek u njoj ponovno nalazi svoje bogosinovstvo i crpi život iz života Krista, tajanstvenog i skrivenog prijatelja koji s njime dijeli kruh potrebni i vino svečanosno... Ništa nas više ne može zastrašiti. Upoznali smo ljubav koju Bog ima prema nama. Stoga, braćo, ne bojte se onih koji vjeruju u Boga, jer čovjek vjernik i pričesnik za sve je otvoren s iskrenim namjerama..."

JEDNO SRCE U ISPOVIJEDANJU: "TI SI KRIST..."

Nakon zajedničke ispovijesti vjere, dvoje mladih vjernika je uputilo zazive sveopće molitve. Potom su vjernici u narodnim nošnjama prinijeli na oltar križ, Bibliju, jubilejsku svijeću, plodove zemlje u voću i povrću, grudu srijemske zemlje, te misne darove - hostije i vino. Prinos darova su svi pratili pjesmom "Tu smo, Kriste". Vjernici su kod slavlja zdušno i pobožno molili i pjevali, te sve pratili pomnim pogledom oka i srca. U tome im je od velike pomoći bio prigodno tiskani, te sadržajem i opremom bogati liturgijski vodič. Osjetilo se kao davno kod prvih kršćana: "Svi bijahu jedno srce i jedna duša"... Svime je progovarala prokušana vjera i ponos katolika Srijema.

Liturgijsko pjevanje je predvodio Mješoviti konkatedralni zbor sv. Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici pod vodstvom s. Hugoline Kovačević, koja je bila za orguljama. Zborom je dirigirala Kristina Miščević. Cjelokupnu liturgiju i sudjelovanje puka je animirao mr. Ivan Ćurić iz Đakova. Ceremonijar na slavlju je bio Blaž Zmaić, župnik u Irigu, uz dobro uigranu asistenciju "velikih" srijemsko-mitrovačkih ministranata, srednjoškolaca i studenata.

Pričesti je pristupio velik broj nazočnih vjernika. Kao nastavak kongresne euharistije uslijedilo je svečano izlaganje i ophod s Presvetim po kongresnom prostoru. U ophodu su sudjelovali ministranti, predstavnici župa, svećenici i biskupi a mnoštvo je pratilo pjesmom. Po završetku ophoda nastavljeno je klanjanje Presvetom s molitvom za kršćansko poslanje. Prigodne molitvene zazive uputili su predstavnici staleža vjernika: dječak i djevojčica, mladić i djevojka, otac i majka, starac i starica, redovnica, svećenik i biskup. Nakon svakoga zaziva odjekivalo je sinodsko geslo: "Ti si Krist -za nas i za sve ljude"

KRŠĆANSTVO NIJE SAMO PROŠLOST SRIJEMA, NEGO NADA ZA BUDUĆNOST

Prigodnu riječ prije blagoslova izrekao je dijecezanski biskup đakovački i srijemski mons. dr. Marin Srakić. "Kongres je izrazio naše zajedništvo s Kristom i uz Krista. Njime je Crkva u Srijemu predstavila sebe. Pozvani smo ostati uz Euharistijskoga Krista. On je kruh za život svijeta, ne za životarenje... Ovo zborovanje pokazuje da se u Srijemu ne životari, nego živi...", neke su od riječi biskupa Srakića, koji je na kraju sve pozvao na obnovu da bi budućnost bila vedrija.

Blagoslov s Presvetim svima nazočnima podijelio je apostolski nuncij mons. Sbarbaro. Na završetku slavlja pozdravnu i zahvalnu riječ, te obavijesti vjernicima izrekao je srijemskomitrovački župnik i sudomaćin slavlja Eduard Španović. Slavlje je završilo pjevanjem "Do nebesa". Nakon toga vjernici su u skupinama po župama, predvođeni svojim župnicima, ulazili kroz glavna vrata u konkatedralu-baziliku sv. Dimitrija (koja je u ovoj godini oprosna crkva), te pjevali i obavljali jubilejsku pobožnost moleći molitve za postizanje potpunoga oprosta.

Večer prije kongresnoga slavlja u Srijemskoj Mitrovici padala kiša, a već danima traju redukcije struje. Ujutro je osvanuo sunčan dan tako da je slavlje moglo biti na otvorenom. Ma, sunce je milovalo lica vjernika. Prigodnim kongresnim oltarom, s puno cvijeća, je dominirao natpis "Kruh za život". Za dekoraciju oltara je bio odgovoran Đuro Kedveš, župnik u Surčinu, a pomagali su mu suradnici srijemskomitrovačke župe. I najmlađi vjernici, djeca osnovne škole, uzela su udjela u tome: nitko ih posebno nije zvao, sami su osjetili i "stvorili se", te nosili i slagali cvijeće i toliko toga drugoga. Ovdje se od najmlađih dana uči suradnji i ulaganju sebe u zajedničko dobro.

Zajedništvo sudionika kongresnoga zborovanja nastavljeno je još neko vrijeme kroz radosno druženje i razgovor u župnom dvorištu, što je redovita praksa na ovim srijemskim prostorima.

Za goste je uslijedio svečani objed u jednom od gradskih restorana pod imenom "Bijela ruža". I kod stola se osjetila gostoljubivost Srijemaca, a govorili su trojica đakovačko-srijemskih biskupa. Biskup Đuro je sve radosno pozdravio, te posebno zahvalio svima na sudjelovanju, a napose odboru za pripremu euharistijskog kongresa. Zahvalio je apostolskom nunciju, te prenio njegove riječi da je u euharistijskom zborovanju otkrio dušu vjernika ovoga podneblja i srce koje istinski vjeruje i od vjere živi. Biskup Marin je i ovom prilikom istaknuo važnost prisutnosti i svjedočenja svećenika na ovim prostorima, koji su s vjernicima podnijeli toliko teškoća. Biskup Ćiril je progovorio o svom iskustvu kao srijemskomitrovačkog kapelana i upravitelja župe 1944. godine u vrijeme "oslobođenja", te osobno potvrdio kako su Hrvati Srijema tih godina u smrt išli s molitvom i pjesmom na usnama.

Nakon objeda apostolski nuncij, u pratnji biskupa i drugih svećenika, posjetio je grkokatoličku crkvu Uzašašća Gospodnjega u Srijemskoj Mitrovici, gdje ih je pozdravio domaći župnik o. Stefan Pitka.

Na kraju svi su se zaustavili još jednom kod srijemskomitrovačke konkatedrale-bazilike, te se ondje rastali - svaki na svoju stranu put Beograda, Petrovaradina, Đakova... Ali noseći u sebi i prebirući u srcu sve što je bilo... A bilo je prekrasno, nesvakidašnje - za sve u Srijemu, a i šire. Nakon tjeskobnih godina, velikih iskušenja za katolike Srijema i poteškoća koje još traju i ovo jubilejsko vjerničko zborovanje potvrdilo je da vjera i Katolička Crkva nisu samo dio prošlosti Srijema, nego je ona nazočna na ovim prostorima u onima koji žive, vjeruju, nadaju se i svjedoče "protiv svake nade", te je u njima vidljiva perspektiva budućnosti.

Ivan Lenić, ž. vikar u Osijeku

PROMOCIJA JEDANAESTE KNJIGE PJESNIKA IVANA BONUSA

»ČEMER U GRLU«

U zagrebačkoj galeriji "Maurović" na Jarunu, 24. listopada 2000. održana je promocija jedanaeste knjige pjesama "Čemer u grlu" pjesnika Ivana Bonusa. Nakladnik knjige iz biblioteke "Srijemski Hrvat" je Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Kako je na promociji rekao dr. Marko Veselica, Ivan Bonus, pučki pjesnik je moderni Kačić. U ovoj knjizi on pjesmama oslikava panoramu Hrvatske. Slušajući svoj narod pjesnik refleksira događaje iz starog života, rekao je dr. Marko Veselica.

Književnik Dubravko Horvatić, koji prati Bonusov rad od 1991. rekao je kako on ima širok raspon tema. Njegove su pjesme domoljubne, religiozne, a opisuje hrvatsku tragediju kao pučki pjesnik. Ante Plivelić iz Hrtkovaca, rekao je kako je Bonusovo stvaralaštvo i vizionarsko, te kako Hrvati iz Srijema neće odustati od svog Srijema.

Željko Maurović, vlasnik galerije "Maurović", je govorio o Bonusovim pjesmama kao o glasu sela i hrvatske zemlje u Srijemu. Rekao je kako Bonus u knjizi "Čemer u grlu" svakom pjesmom u duši ostavlja svijetli trag ili krvavu ranu. To je trag hrvatske stvarnosti.

Program je vodio poznati voditelj Mirko Fodor, a umjesto govora Ivan Bonus je govorio svoju pjesmu "Rodila mi se mati" o međunarodnom priznanju Republike Hrvatske. Potom je uz tamburaški sastam "Stari mačak" otpjevao nekoliko srijemskih pjesama.

Tekst i foto B. Ćavar

NOVA KNJIGA, »SRIJEM« - RUDOLFA HORVATA

SRIJEM - NASELJA I STANOVNIŠTVO

Prošlog je tjedna u Osijeku predstavljena nova knjiga prof. dr. Rudolfa Horvata "SRIJEM - naselje i stanovništvo", koju su prema rukopisu ovoga znamenitoga znanstvenika priredile dr. Mira Kolar-Dimitrijević i dr. Zlata Živaković-Kerže, obje suradnice Hrvatskog instituta za povijest - podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu.

Okupili smo se ovdje da kažemo riječ, dvije o hrvatskoj knjizi o hrvatskom Srijemu, knjizi prof. dr. Rudolfa Horvata ili točnije rečeno, knjizi dr. Mire Kolar-Dimitrijević i dr. Zlate Živaković-Kerže prema rukopisu dr. Horvata, rekao je u uvodu prof. Vinko Ivić u ime Društva za hrvatsku povjesnicu u Osijeku, predstavljajući autorice ovoga historiografskog djela i pozdravljajući brojne nazočne među kojima studente i profesore Pedagoškog fakulteta u Osijeku, gdje je knjiga i predstavljena, te prognane srijemske Hrvate koji su, kako je rekao, imali tu nesreću da iz Srijema odu tijekom posljednjega egzodusa u vrijeme Domovinskoga rata.

Rudolf Horvat rođen je u Koprivnici 1873. a umro je u Zagrebu 1947. godine. U rodnoj je Koprivnici završio pučku školu, nižu gimnaziju u Zagrebu i Varaždinu a poslije i dvije godine u zagrebačkom nadbiskupskom liceju. Sveučilišne studije započeo je na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu ali je bio izbačen te prelazi na Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje završava povijest i zemljopis. Radio je kao gimnazijski profesor u Osijeku, Zemunu, Petrinji i Zagrebu, često izložen progonima. Bio je aktivan u Hrvatskom sokolu, Hrvatskoj ženi, Društvu braće Hrvatskoga zmaja, Hrvatskom radiši a sam je osnovao društvo Rodoljub. Bio je urednik povijesnog časopisa Hrvatska prošlost (1940. - 1943.). Unatoč vrlo napetom životu, čestim progonima i otpuštanjima uspio je objaviti 56 knjiga i više od 1.100 članaka u raznim novinama i časopisima.

Horvat je bio zaljubljenik u Srijem i Slavoniju. Njegov rukopis o Srijemu nije nastao u jednom vremenu. Tekstove je počeo pisati oko 1910. pa sve do 1923. i poslije, oslanjajući se na popis stanovništva iz 1931. godine. Objavljujući svoju Slavoniju, zamišljenu kao zbirku od pet knjiga, godine 1936. on Srijem nije niti smio spomenuti, jer je već bio uklopljen, svojim najvećim dijelom u Dunavsku banovinu i gotovo potpuno odcijepljen od hrvatske države.

Govoreći vrlo nadahnuto o rukopisu i uopće o životu dr. Horvata, dr. Zlata Živaković- Kerže istaknula je da je on vrlo često imao problema s aktualnom vlašću upravo s razloga jer je želio iznijeti istinu, koja je gotovo uvijek bila nepovoljna po hrvatski živalj na području Srijema, istinu koja nije odgovarala tadašnjoj politici koja je neprestano željela svojatati taj hrvatski teritorij a kako je rukopis nastajao tridesetih godina prošloga stoljeća, dr. Horvat je želio uvesti i taj posljednji popis stanovništva od 1931. godine i vrlo je često radio i u tajnosti ali je unatoč svemu želio iznijeti istinu i samo istinu.

On je nastojao govoriti ono što govori činjenično stanje, da iznosi povijesne istine. Radio je dakle objektivno, iako, prateći njegov rukopis, dakle i njegov rad, vidimo da je unio i dio svojega srca i možemo samo zamisliti te gluhe i gluhe noći po provincijskim gradovima koje su ga nukale da iskaže tu hrvatsku povijest. Isto tako je jasno da je želio progovoriti istinito i ono što tadašnji vlastodršci nisu željeli da prihvate, da je to iskonsko hrvatsko državno područje na kojemu je oduvijek, ili bolje rečeno posljednjih tisuću godina živjelo hrvatsko stanovništvo. Naravno, dolaskom Turaka etnička slika se mijenja pa je tu i mađarski i njemački živalj, ali njegova knjiga i prikazuje baš tu tragičnu sudbinu i hrvatskog i mađarskog i njemačkog naroda i drugih naroda na ovim prostorima.

Govoreći o naslovu knjige, rekla je da su naišle na trag u Horvatovom rukopisu da je on knjizi htio dati naslov "101 hrvatsko mjesto u hrvatskome Srijemu", no usklađujući mišljenje s uredničkim vijećem i popuštajući prije svega zahtjevima sadašnjeg vremena, sadašnji je trenutak bio presudan da naslov ostane ovakav kakav jest a i sada smatramo da će i ovakav naslov prikazati ono što je najbitnije i ono što je dr. Horvat želio prikazati.

I dr. Mira Kolar-Dimitrijević je istaknula posebnost Horvatova rada a ogleda se u tome da nije išao utabanim putem i utrtim stazama poput većine povjesničara prije njega, već svoje pisanje temelji na bezbroj dostupnih izvora podataka a vrlo često i na suvremenim događanjima koje je odmah promišljeno povezivao s prošlošću, tako da mi u ovoj knjizi imamo demografski razvitak pojedinih mjesta od prvih pisanih podataka još od srednjega vijeka pa sve do suvremenosti a upravo to je neobično značajno za ovaj Horvatov rad.

Osvrćući se na njegov boravak u Zemunu istaknula je sukob s obitelji Jovanović koja je bila utjecajna i zabranama koje potom slijede, tako da

Zemljovid
ŽUPANIJE SRIEMSKE
PRIREDIO:
IVAN STEKLASA,
profesor kr. učiteljske škole u Zagrebu.

NAKLADA KNJIŽARE LAV. HARTMANA
KUGLI I DEUTSCH
ZAGREB

GEOGRAFIJSKI ZAVOD
DRAGUTINA LJUDEVITA POSNERA I SINA
u Budimpešti.

se Horvat nije mogao baviti znanstvenim radom i ostaje mu samo pisanje povijesnih pričica za djecu. Značajno je ipak da on tu upoznaje Stjepana Radića koji prelazi u Beograd kao novinar i tako oni zapravo surađuju pa i Horvat zajedno s Radićem sudjeluje na osnivačkom skupu Hrvatske pučke seljačke stranke ali su se razišli 1925. godine.

Govoreći o Srijemu dr Kolar je istaknula da je on odcijepljen od Hrvatske 1945. godine kada je Hrvatska u zamjenu dobila Baranju i oko toga su se historiografi suglasili. No Srijem je izgubljen znatno ranije. Očito su se i teritorijalne i političke pretenzije prema Srijemu osjetile još 1918. godine što je poslije i ozakonjeno. Naime, zakonom o podjeli Jugoslavije na banovine od 1929. godine, Srijem je gotovo čitav izdvojen iz Hrvatskih banovina. Najveći je dio uključen u Dunavsku banovinu sa sjedištem u Novom Sadu, Zemun je ušao u Upravu grada Beograda a zapadni dio nekadašnje Srijemske županije, tj. Vukovar, Vinkovci i Županja pripojeni su Drinskoj banovini sa sjedištem u Sarajevu. Uslijed silnog nezadovoljstva žitelja tih krajeva, oni su vraćeni u Savsku banovinu, ali je najveći dio Srijema sve do 1939. godine, do sklapanja sporazuma o Banovini Hrvatskoj, bio u sastavu novosadske uprave. Te godine, čisto hrvatski krajevi uz Dunav, Šarengrad, Ilok i sve do Beočina vraćaju se Banovini Hrvatskoj, ali već tada sve važnije vodeće pozicije u upravi zauzimaju Srbi, pa su nemirne prilike čak pojačale egzodus Hrvata koji napuštaju ovo područje i iseljavaju u mirnije hrvatske krajeve.

Sudjelujući promotivnim skupu ravnatelj je, dr. Mato Artuković podvukao da je Srijem u posljednje vrijeme doista bio zapostavljen u hrvatskoj istoriografiji i uglavnom je bio u domeni srpskih povjesničara, dok je za naše povjesničare prosto bio zabranjena tema. Bez namjere da to spočitava našim znanstvenicima istaknuo je da je povijest kao nijedna druga znanost u zavisnosti od aktualnog političkog trenutka u kojima se događa i u kojima se povijest piše. Ta se teza može, ako treba i braniti. Naši se povjesničari naprosto nisu htijeli baviti poviješću Srijema jer je to bilo tuđe područje, ako se može tako reći, i svaki je interes i svako bavljenje time gledano kao polaganje političkih pretenzija. No svima je jasno da nije riječ niti o svojatanju niti o političkim pretenzijama već o tome da imamo pravo baviti se područjem koje je tisućljetno bilo hrvatsko državno područje, te imamo i dužnost i obvezu baviti se poviješću Srijema i to nam nitko ne može osporiti. Na upit, zašto tu sada niču granice kada ih u povijesti nikada nije bilo, jer Srijem je vjekovima omeđeno područje na sjeveru Dunavom i Fruškom Gorom a na jugu Savom dok se na zapadu prosto utapalo u područje Slavonije, pa granice nije bilo iz prostoga razloga što se Srijemci i Slavonci,

Šokci jedni i drugi, naprosto nisu mogli dogovoriti pokraj kojega bi slavonskoga hrasta ta granica prolazila, dr. Artuković je odgovorio da je baš to ono što odražava istinitost jer nekada je čitavo to područje pripadalo Kraljevini Hrvatskoj, odnosno Kraljevini Slavoniji. Čak je u nekim izvorima nailazio na naziv Donja Slavonija ili pučki rečeno Sriem.

Tu je upravo vrijednost knjige dr. Horvata, jer prateći demografski razvitak toga područja od pisanih početaka, preko srednjega vijeka do može se reći, današnjih dana, on prosto upire prstom u razloge takovoga kretanja stanovništva, uzrokovanoga u pojedinim trenucima najezdom Turaka ali u posljednje vrijeme širenjem agresivnoga pravoslavlja. Dosta toga može se pročitati i između redova, posebice kada Horvat piše o "bijeloj kugi" kao uzroku promjene demografske strukture, ne spominjući pri tome stalne pritiske kotarskih uprava, aktualne vlasti, predstavnika zakona i žandara što je sve utjecalo na položaj malobrojnih Hrvata u pojedinim sredinama.

Brojna je literatura u kojoj je dr. Horvat dolazio do potrebitih podataka. Od Kukuljevića do Ruvarca, od Smičiklasa do Nagya, koristeći dijecezanske arhive u Đakovu, Pečuhu, Leipcigu, Zagrebu, Budimpešti...

Toplo Vam preporučamo ovu vrijednu knjigu, koja će biti korisno štivo za sve one koji se bave poviješću ili se time žele baviti, ali svakako i za sve one koji žele proširiti svoja znanja o hrvatskoj povijesti i povijesti Srijema, napose za sve Srijemce, i one koji su još uvijek na svojim pradjedovskim ognjištima ali i sve one koji su tijekom mnogih egzodusa danas raseljeni diljem Hrvatske i diljem svijeta. Sažeta u 310 stranica ova knjiga sadrži opise 101 mjesta u Srijemu, tj. nekadašnjoj Županiji Sriemskoj, obrađeno abecednim redom od Adaševaca pa sve do Zemuna i Županje. Naslovnicu krasi zemljovid Srijema iz godine 1898. Nakladnik je Hrvatski institut za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu, naklada je tisuću primjeraka a knjiga je tiskana u tiskari Impress.

Slavko Žebić

PROBLEMI I POVRATKA I OSTANKA

ŠTO JE SA HRVATIMA U VOJVODINI

Oko pedeset tisuća Hrvata iz Vojvodine tijekom domovinskog rata, preselilo se u Hrvatsku. Većina od njih zamijeniše svoje nekretnine sa Srbima iz Hrvatske i time zapečatiše svoju budućnost, u neovisnoj državi Hrvatskoj.

Oni koji ostadoše u Vojvodini, poglavito u Srijemu koji je povijesno Hrvatski, još uvijek se osjećaju na svome i ako je stanje tamo za Hrvate vrlo teško, oni smatraju da treba izdržati, dok demokracija ne pokuca na njihova vrata, jer i nemaju nekakvog drugog izbora. Možda bi se i zaputili prema Hrvatskoj, ali sada više nemaju s kime zamijeniti svoja imanja, jer i Srbi žele u Hrvatsku poslije sna o velikoj Srbiji, makar da je ona i spaljena zemlja, ipak obećava više nego Jugoslavija, kojoj se izlaz iz kaosa ne nazire.

Hrvatska pritisnuta međunarodnim institucijama, nudi Srbima, povratnicima sva prava, daleko veća nego što zavređuju, a da o Hrvatima u Vojvodini, koji toliko trpe, medijski čak i ne prozbori, a kamoli da se založi za nekakav reciprocitet. Kao da se stidi svojih sunarodnjaka koji su do nedavno bili njeno tkivo i krvno i teritorijalno.

Zemun, Ruma, Mitrovica, Šid, hrvatski gradovi, a da ne govorim o skoro čistim hrvatskim selima do jučer, od Kukujevaca do Slankamena i od Petrovaradina do Hrtkovaca, unakrsno Srijemom punim još hrvatskog življa i povijesnog znamenja, a da se u Hrvatskoj o tome tako malo zna, piše i govori. Da li smo mi to ostali još samo duhovne konzerve, ili nas je strah opet, da Ovaj oholi svijet, kome toliko titramo ne pomisli da mi pretendiramo na svoje povijesne prostore, pa tako ostavljamo i naše Hrvate po Vojvodini, na milost i nemilost harangi koja tamo vlada i ne dopušta Hrvatima, da budu čak niti nacionalna manjina.

Svi znamo da Hrvatskoj danas nije lako, gospodarski pa i politički unutar svojih granica. Ali je ona priznata država u svijetu i mora se boriti barem za status svojih manjina u drugim zemljama. Pored toga mnogo ljudi iz Vojvodine, koji danas žive u Hrvatskoj kao njeni državljani, posjeduju još nekretnine u Vojvodini, o kojima bi trebalo recipročno raspravljati, glede Srpskih posjeda u Hrvatskoj, jer vojvođanski Hrvati su protjerani i to perfidno, bez velike međunarodne pompe. Pa je to ostalo u sjeni krvavijih događanja iz Bosne, no Hrvati u Bosni su ipak dobili, odnosno izborili svoju državu Bosnu, u kojoj su konstitutivni narod, dok Hrvati u Vojvodini nisu niti nacionalna manjina, pa ako bi se neki Hrvat i htio vratiti u Vojvodinu, išao bi u totalnu neizvjesnost, o kojoj međunarodna zajednica nije dovoljno informirana, a o čemu bi se trebala potruditi ipak država Hrvatska. Jer nisam siguran da će se tamo stanje promijeniti za Hrvate, ni sa promjenom vlasti i padom Miloševićevog režima. Zato barem pišimo o tome, nek se znade da Bunjevac tamo živi, a Srijemcu će biti lakše, kad na njega mislimo.

Ivan Bonus

U POGANOVCIMA BLAGOSLOVLJENA CRKVA SV. IVANA NEPOMUKA

SAMO LJUDI MOGU PROSLAVITI IME SVOGA MJESTA!

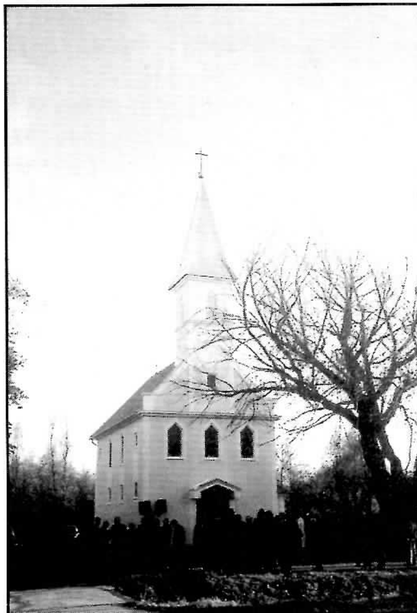
U povodu blagdana sv. Dimitrija, srijemskog đakona i mučenika zaštitnika srijemskoga dijela biskupije Đakovačke i Srijemske i sveca po kojemu je Mitrovica i dobila ime, u nevelikome slavonskome selu Poganovcima nedaleko od Osijeka, msgr. dr. Marin Srakić blagoslovio je novu crkvu sv. Ivana Nepomuka u nazočnosti mnogobrojnih vjernika i gostiju među kojima i predsjednik Hrvatskog Sabora Zlatko Tomčić, kum nove crkve sagrađene na poticaj protjeranih Gibarčana.

Lijepo je vrijeme posljednjega vikenda u listopadu bilo kao stvoreno za jedan lijepi događaj kojega će dugo, dugo pamtiti mještani maloga slavonskoga sela Poganovaca a riječ je o svečanom misnom slavlju kojega je predvodio msgr. Marin Srakić, biskup Đakovački i Srijemski u koncelebraciji sa svećenicima okolnih župa i tom prigodom blagoslovio novu katoličku crkvu sv. Ivana Nepomuka.

Gradnja ove male ali skladne i lijepe crkvice trajala je pet godina a započela je u jesen 1995. godine kada je u Poganovcima na svečanom misnom slavlju temelje nove crkve posvetio msgr. Ćiril Kos i pohvalio protjerane Gibarčane i druge prognane Srijemce, koji evo i u progonstvu u novoj sredini ostaju dosljedni svojoj katoličkoj vjeri i smogli su snage da od svoje sirotinje izdvoje za gradnju hrama božjega, crkve oko koje će se i nadalje okupljati, slaviti riječ božju i sveta otajstva i svoju djecu odgajati u svojoj vjeri i vjeri svojih predaka.

GOSTE I VJERNIKE POZDRAVIO VLČ. ŽELJKO ZUANOVIĆ

Pozdravom upućenom biskupu u miru, msgr. Ćirilu Kosu započeo je pozdravnu riječ župnik Budimački i Poganovački, vlč. Željko Zuanović, pozdravivši potom i sadašnjeg biskupa msgr. dr. Marina Srakića i svećenike koji su sudjelovali u koncelebracijskom misnom slavlju, predstavnike civilne vlasti i saborske zastupnike a prije svih predsjednika Hrvatskog državnog Sabora Zlatka Tomčića koji je kumovao ovoj

svečanosti i s ponosom se nazvao kumom svih Gibarčana, ma gdje bili. Pozdravio je i sve vjernike i sve prognane srijemske Hrvate jer svetoj su misi osim Gibarčana nazočili i prognani Kukujevčani, Morovićani, Erdevićani, Soćani, Vašćani, Šiđani, Hrtkovčani, Beščani, Slankamenci, Rumljani, Mitrovčani i predstavnici Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

Župnik se u ime svih mještana, u ime crkvenog Odbora i Zavičajne udruge Gibarčana zahvalio svim dobročiniteljima, donatorima i svim ljudima dobre volje, projektantima i izvođačima radova i svima onima koji su na bilo koji način pridonijeli izgradnji ove lijepe crkvice posvećene sv. Ivanu Nepomuku, svecu kojega su Gibarčani štovali i u svojemu Gibarcu a štuju ga i dandanas.

GIBARAC U SRCU I SJEĆANJIMA

Ima neke čudne simbolike u stradanju Gibarčana. Naravno, vezano uz štovanje sv. Ivana Nepomuka (1350. - 1389.). Ivan je Nepomuk bio generalni vikar praške nadbiskupije a u sukob s češkim kraljem Vaclavom došao je čuvajući tajnu kraljičine ispovijedi. Kako nije ni smio a ni htio odati kralju što mu je kraljica rekla u ispovijedi, ovaj ga je dao zatočiti i mučiti. Kako ni to nije dalo rezultata, kralj je naredio da ga bace u Vltavu. Legenda kaže da su se već tada pojavile zvjezdice oko glave mučenika te je ubrzo proglašen svecem i štovan je nedugo nakon smrti, najprije u Češkoj a poslije i u svim Austrougarskim zemljama. Stradao je što je šutio.

Gibarčani ovoga sveca štuju od izgradnje prve crkve u selu, od kada je ono preseljeno na lokaciju današnjega naselja, od 1747. godine. Crkvica, drvetom građena bila je smještena kod Krstine, na nekadašnjem Lekinom guvnu. Poslije je centar sela preseljen sjevernije pa je i nova crkva premještena u centar sela. Najprije crkva pa poslije i škola.

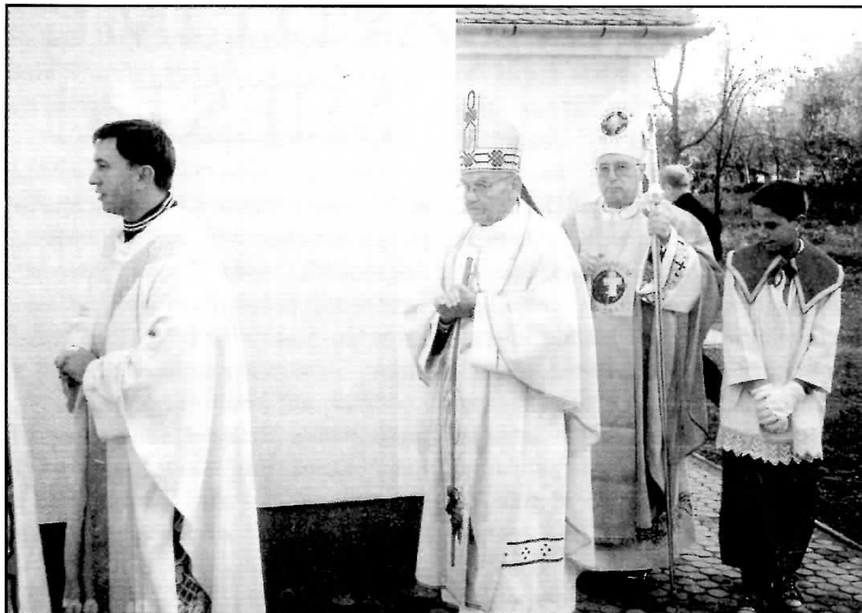
I Gibarčani su stradali što su šutjeli. Stradali su samo zato što su Hrvati, katolici. Stradali su pred naletom jednog suludog nacionalizma bez imalo poštivanja različitosti koje su vjekovima krasile upravo Srijem,

bez imalo tolerancije, elementarne kulture i pristojnosti, bez poštivanja ljudskih vrijednosti i dostojanstva. I zasigurno bi stradali poput sveca zaštitnika da nisu odlučili preseliti se, pošto-poto, najčešće uz nenadoknadiv gubitak materijalnih vrijednosti poput većine protjeranih srijemskih Hrvata.

Inače, Gibarac se u pisanim dokumentima spominje vrlo rano još od 1370. godine. Postoje dvije legende o nastanku imena Gibarac. Prva je da je tu rođen bosanski biskup Mahajlo Keserić koji je uz prezime nosio i dodatak "de Gibard" i bio je tajnikom Ljudevita II (1501 - 1516) a druga je, da su Gibarčani uhvatili u krađi i razbojstvu Srbina, koje smo mi šokci zvali Racima, te su ga objesili na dud u centru sela. Sutradan, kada su žene išle na ranu misu, govorile su : giba se Rac, giba se Rac a zadržalo se Gibarac.

SVI GIBARAČKI ŽUPNICI

Župnik Emerik Gašić, rodom iz Komletinaca, navodi u svojoj knjizi da je gibaračka župa često mijenjala status i bila filijala Iloka, pa Male Vašice, Kukujevaca, samostalna i ponovno Kukujevaca, sve do uspostave lokalne kapelanije 1847. godine. Uglavnom, po preseljenju mjesta na današnju lokaciju, polovicom 18. stoljeća, a povećan broj krštenja bilježi se od 1747. godine, kada se u selu spominju imena koja su se zadržala do današnjih dana. 1752. godine u Gibarac dolazi i župnik Ivan Kabalini, koji je i sahranjen u Gibarcu 1762. godine. Antonius Fenich je župnik od 1790. - 1806., Adamus Cvitich od 1841. - 1843., Antonius Cigler 1843., Emerikus Vice (1843. - 1858.), Mathias Poxexariac (1858. - 1864.), Ferdinand Filipović (1864. - 1868.), Vitalis Odžić (1870. - 1872.), Matija Babić (1872. - 1874.), Josip Dorbolo /prezime nečitko/ (1874. - 1894.), Antonius Edinger (1894. - 1895.), Mile Stojanović (1895. - 1901.), Josip Bertić (1901. - 1916.), Miroslav Kržić (1916. - 1917.), dr. Luka Senjak (1917. - 1920.), Eduard Ovčarić (1920. - 1924.), Antun Cvrković (1924. - 1954.), Tomo Takač (1955. - 1982.), Mirko Novak (1982. - 1989.), Đuro Ćuraj (1989. - 1992.), Petar Šokčević (1992.) i Berislav Petrović (1992. -). Bilo je još nekoliko svećenika koji su jedno vrijeme dolazili u Gibarac kao npr. vlč. Mijatović i vlč. Jemrić, nažalost obojica pokojni, te grkokatolički svećenici u Šidu među kojima najčešće Erdelji. Od svih navedenih svećenika posljednja četvorica su još uvijek živi i zdravi. Mirko Novak je župnik župe u Višnjevcu, Đuro Ćuraj je u župi Koška, Petar Šokčević je župnik u Sotu i Berislav Petrović je sadašnji župnik u Gibarcu. Ah ta sjećanja.

Onda smo moralo seliti. Odlazilo se najprije pojedinačno te 1991. godine. Odlazile su pojedine obitelji godine 1992. Već 1993. godine seli se i po desetak obitelji tjedno a taj se trend nastavlja i u 1994. I kada je već izgledalo da će selenje prestati, da se stvari smiruju i da će u Gibarcu ostati još gotovo polovica njegovih žitelja, našega puka, dolazi do potpunog egzodusa. Nakon pobjedonosne Oluje "balvanrevolucionari" u sprezi s lokalnim vlastima upadaju u hrvatska sela u Srijemu (Kukujevci i Gibarac) i tih se dana seli preostali naš živalj. Ova dva sela doslovce su očišćena baš uoči blagdana sv. Lovre - mučenika i već sutradan tužna je povorka sa suzom u oku i tek pokojom vrećicom u ruci dočekana na graničnom prijelazu kod Donjeg Miholjca. Brojke prognanih i izbjeglih ponovno rastu i tih su se dana popele na više od 40 tisuća protjeranih Hrvata i ostalog nesrpskog življa iz Srijema, Bačke i Banata. Samo Gibarčani raseljeni su danas u 59 gradova i sela diljem Lijepe naše. Najviše gibaračkih obitelji, njih pedesetak, zamijenilo je svoje nepokretnosti u Poganovcima nedaleko Osijeka. U nedostatku katoličke crkve uredili su jednu dvoranu u seoskom Domu kulture u kojoj je redovito slavljena euharistija svake nedjelje i za katoličke blagdane a već u jesen te 1995. godine započeli su izgradnju nove crkve, crkve sv. Ivana Nepomuka, čije je temelje posvetio msgr. Ćiril Kos. Tu su u veljači slijedeće godine osnovali i zavičajnu udrugu Gibarčana koja je postala stožer okupljanja svih prognanih mještana.

RIJEČ BISKUPA MARINA

Nepunih pet godina poslije, kako su to istaknuli i preuzvišeni biskup Marin i kum Gibarčana Zlatko Tomčić, zahvaljujući dobročiniteljima i svim ljudima dobre volje, završena je ova skladna crkvica, prostorno nevelika ali ipak dostatna da primi sve vjernike, da štujući Boga i svoju svetu katoličku vjeru, u kojoj će odgajati i svoju djecu, gaje i nadu u bolje sutra.

Svečano misno slavlje predvodio je msgr. dr. Marin Srakić biskup Đakovački i Srijemski u

koncelebraciji sa svećenicima đakovačkog i našičkog dekanata. Misi su nazočili brojni vjernici Poganovaca i okolnih sela, Budimaca, Čokadinaca, Čepinskih Martinaca, Čepina pa i Osijeka, prognani srijemski Hrvati koji nastanjuju nabrojana mjesta te brojni gosti i uzvanici. Mnogima je suza navlažila oko kada je biskup Marin u propovijedi pomenuo prve susrete s Gibarčanima 1990. i 1992. godine, u vrijeme podjele sakramenta potvrde, kada su na gibaračkim ulicama bili topovi i tenkovi i mnoštvo ratne tehnike koja je sijala smrt na prostorima Slavonije. "Bio sam zadivljen tada njihovom ustrajnošću i upornošću da i u tim uvjetima ostvare svoje nakane da se krizma održi u njihovoj crkvi i da oni pobožno i svečano dočekaju svojega biskupa. Bio sam zadivljen i njihovom organiziranošću, prije, za vrijeme i poslije misnoga slavlja, jer svatko je

znao što mu je činiti. I ona snaša što je svirala i vodila zbor, i ona snaša što je spremala djecu da čitaju, i one snaše što su uredile crkvu, i ministranti koji su divno funkcionirali i tutori koji su znali svoj posao. Poslije su me molili da im odredim župnika a ja sam im rekao, što će vam župnik kada kod vas sve štima i bolje nego tamo gdje imamo stalnog župnika", istaknuo je biskup Marin.

"Poslije sam ih susreo 1995. godine u Poganovcima i opet su mi se žalili: Preuzvišeni, mi ovdje imamo dva problema. Prvi je što nemamo svoju crkvu a drugi što nam je rogobatan taj naziv Poganovci, jer smo zavoljeli naš Gibarac. Evo, Bogu hvala i ljudima dobre volje i svim dobročiniteljima koji su pomogli, danas blagosivljamo novu crkvu u ovome selu, crkvu sv. Ivana Nepomuka baš kao što je bila i ostala i njihova crkva u Gibarcu. A što se tiče naziva mjesta, ja sam im i tada a evo i sada poručujem, naziv mjesta nikada nikoga nije naružio. Ljudi su ti koji mogu, ako se loše ophode ili ako loše rade, naružiti i svoje ime i ime svoje obitelji pa i cijeloga mjesta u kojemu borave. Ali ljudi su ti i koji mogu proslaviti i svoje ime i ime svojega mjesta. A koliko ja znam Gibarčane, to su divni ljudi i oni će smoći snage i u novoj sredini, i sada kada su raseljeni, možemo slobodno reći, diljem čitave Hrvatske, da stvaraju dobra djela na dobrobit svoju i svojih obitelji i svoje djece, svagdje gdje su došli. Evo, i riješenost da izgrade ovu skladnu i lijepu crkvicu govori u prilog mojim riječima.

Potom je biskup posvetio svaki kutak novosagrađenog hrama gospodnjeg, blagoslovio na taj način novu crkvu u kojoj će vjernici Poganovaca i njihovi gosti uz riječ gospodnju slaviti sveta otajstva. I kako je rekao na kraju msgr. Srakić, kud ćeš ljepšeg događaja za jednog biskupa i veličanstvenijeg slavlja već kada redi novoga svećenika i blagoslovi novu crkvu. Crkvu blagosivljamo evo danas, a nadamo se da ćemo uskoro rediti i mladoga svećenika.

HVALJEN ISUS I MARIJA

Predsjednik Hrvatskog Sabora Zlatko Tomčić obratio se nazočnim vjernicima, biskupima i svećenicima, tradicijskim katoličkim pozdravom kojega smo upotrebljavali i u našemu Srijemu. Hvaljen Isus i Marija. "Pozdravljam Vas drhtavim glasom ne bez razloga. Proživljavam danas s Gibarčanima i svoju sudbinu, moji su živjeli u Srijemu, u Srijemskoj Mitrovici a ja sam 1945. rođen u Zagrebu i danas i uvijek s ponosom kažem da sam Srijemac koji je rođen u Hrvatskoj. Evo pedesetak godina kasnije ta sudbina se ponavlja i vaša će djeca sutra reći da su i oni srijemci mada su rođeni u Poganovcima, Osijeku, Našicama, Slatini, Virovitici, Zagrebu, Zadru, Rijeci, Splitu, Dubrovniku i diljem Hrvatske.

Osobno sam sretan i ponosan što sam danas na ovom svečanom misnom slavlju u Poganovcima pa i dirnut ovim činom što sam danas s našim dragim Srijemcima, a vidim vas tu s raznih strana Srijema. Raduje me što sam tu s dvojicom naših biskupa, biskupije Đakovačke i Srijemske i s ovako velikim brojem svećenika, što sam kum u ovako lijepoj prigodi kada se blagoslovi nova crkva i zahvalan sam Gibarčanima što su me se sjetili, što su me pozvali za kuma i što su me večeras učinili sretnim.

Oni koji vjeruju, oni koji znaju što je prava vjera, prebrodit će i ovu situaciju, začet će novi život, oni će i ovdje odgajati svoju djecu u vjeri i nacionalnom duhu, oni će i ovdje zadržati svoj identitet i naći svoju sreću.

Ja se dakako sjećam i blagdana sv. Dimitrija, zaštitnika Srijemske Mitrovice i sveca po kojemu je moja Mitrovica i dobila ime, u lijepoj mi je uspomeni ostala i mitrovačka konkatedrala sv. Dimitrija, crkva u kojoj sam godinama bio ministrant a poslije pjevao u crkvenom zboru. Dakako da kao čovjek, proživljavam i sve ovo što posljednjih godina

proživljavaju Gibarčani i svi drugi Srijemci, jer sam nešto prije njih i sam to prošao, te ih stoga i mogu razumjeti, mogu ih shvatiti i pomoći u stvaranju novoga života.

Prilike u našemu Srijemu pa i u cijeloj SRJ značajno su se izmijenile nakon rujanskih izbora i ja se iskreno nadam da ćemo uskoro imati pomake u normalizaciji odnosa između naše dvije države. Dakako da najmanje što oni moraju učiniti, njihova država i njihov narod, odnosno njihov novi šef države, je isprika, ne samo nama u Hrvatskoj, već i svim drugim susjedima, za sve ono što je učinio totalitarni režim Slobodana Miloševića. Ljudske živote ne možemo vratiti, materijalnu ćemo štetu teško nadoknaditi, ali isprika je znak dobre volje da i oni kao narod i kao država žele krenuti putem demokracije, putem stabilizacije odnosa u cijeloj regiji i da žele dijeliti sudbinu slobodne i ujedinjene Europe. Ako neće imati snage za takav jedan čin, ako neće imati snage da one koji su ukaljali ruke isporuče međunarodnom sudu u Hagu, onda će i perspektive normalizacije odnosa između naše dvije države biti slabe".

PONOVNO S MOJIM GIBARČANIMA

Ja se još jedanput srdačno zahvaljujem mojim kumovima Gibarčanima za jedan ugodan dan, a kako je kod nas u Srijemu običaj da se pokraj kumove kuće skine šešir, evo ja vam obećavam da ću kad god budem navratio kroz ovo malo selo, skinuti šešir pokraj ove lijepe crkvice i pokraj domaćina kojega zateknem na šoru.

Gost Gibarčana bio je i Marko Bagarić, župan Osječko - baranjski pa se i on vrlo pohvalno izrazio prigodom govora u novoposvećenoj crkvi. Moram reći da mi je danas izuzetno drago da nazočim blagoslovu nove crkve sv. Ivana Nepomuka i ne krijem to svoje zadovoljstvo. Imam osjećaj da su ti ljudi koji su proživjeli progonstvo smogli snage da s mnogo truda, s puno mara, zajedno sa svim dobročiniteljima uspiju sagraditi novi hram božji. Progonstvo koje se dogodilo Gibarčanima i inim srijemskim Hrvatima u ovom Domovinskom ratu nije im pokolebalo vjeru, u Boga, u život, u budućnost, i posebno mi je drago da su oni danas oduševljeni ovom prekrasnom svečanosti i upravo to je zalog da će smoći snage oprostiti onima koji su ih protjerali, da će smoći snage da svoju djecu odgajaju u vjeri i smoći snage da osokoljeni riječju božjom krenu u novi život. Hvala županu na ovako divnim riječima, oprostiti da, ali zaboraviti ne. Nikada.

I vlč. Đuro Ćuraj, župnik u Koški, bio je vidno uzbuđen na današnjem misnom slavlju i druženju s Gibarčanima, kojima je bio župnik devedesetih godina a s početkom Domovinskog rata i velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku, bio je maltretiran, uhićen i mučen te prognan iz Šida. "Pa kad sam vidio neke poznate glave, jer zbog velikog broja vjernika u ovoj maloj crkvici, a danas je doista bila prepuna, pa nisam bio u prilici ni vidjeti sve ljude, malo sam se rastužio sjećajući se godina kada sam bio svećenik u Gibarcu, kada sam s tim ljudima dijelio dobro i zlo. Nažalost, morao sam otići prije njih, ali čim sam čuo da su Gibarčani u Osijeku i okolici, a najviše ih je u Poganovcima, ja sam odmah došao i uspostavio kontakt s tim divnim ljudima i radujem se da je prvi veći posao koji su pokrenuli u novoj sredini upravo gradnja katoličke crkve, koja je baš kao i njihova crkva u njihovom Gibarcu, posvećena sv. Ivanu Nepomuku. Drago mi je da su se danas okupili u ovako velikom broju zajedno s prijateljima i rođacima i svim drugim protjeranim Srijemskim Hrvatima da slave ovu veličanstvenu euharistiju. Radujmo se svi zajedno još jednoj radnoj pobjedi a moje su želje da ih Bog, u kojega su se uvijek uzdali, vazda prati na njihovom putu kroz život, obiteljski, društveni, narodni, hrvatski.

SREĆA NA LICU, SUZA U OKU

Mnoštvo je vjernika nazočilo svečanom misnom slavlju, puno prognanih srijemskih Hrvata, Gibarčana pa i starosjedilaca iz Poganovaca, Budimaca, Čokadinaca,

Čepinskih Martinaca, Čepina pa i Osijeka. Malo kome oči nisu zasuzile tijekom pridike i obraćanja gostiju. Stipa Milašćević zvani Perokov izišao je iz crkve brišući oči. " Ovo je događaj za pamćenje. Kad god je biskup spomenuo Gibarac meni su suze udarile. Pa gospodin predsjednik iz Zagreba i gospodin župan iz Osijeka. Tko bi očekivao da oni svi tako lijepo govore o našemu Gibarcu. Ovo ću pamtiti dok sam živ".

Ruža Hajduković, Rezina došla je sa svojom obitelji 1993. godine a tu, u Hrvatskoj su joj i obje kćeri. "Sretna sam, presretna što u našemu novome Gibarcu imamo i našu novu crkvu što misu više ne moramo držati u Domu kulture. Sretna sam i što su tu naši biskupi i preuzvišeni Marin i biskup u miru Ćiro, što su tu svi naši svećenici i Đura, koji je s nama bio u Gibarcu i Željko koji s nama ovdje dijeli dobro i zlo i sudjelovao je u svim radovima. Što da kažem, hvala svima koji su nam pomogli, svima koji su pridonijeli da ovu lijepu crkvicu završimo i da imamo gdje slaviti svetu misu i našeg sveca Nepomuka, da nam se djeca imaju gdje okupljati, pa i vjenčati, krstiti, krizmati. Ta svi smo bili sretni kada smo prvi put čuli zvona sa našega tornja, s naše crkve. I podne i Zdravo Marijo, pa otkucava sate i danju i noću. Hvala ti Bože".

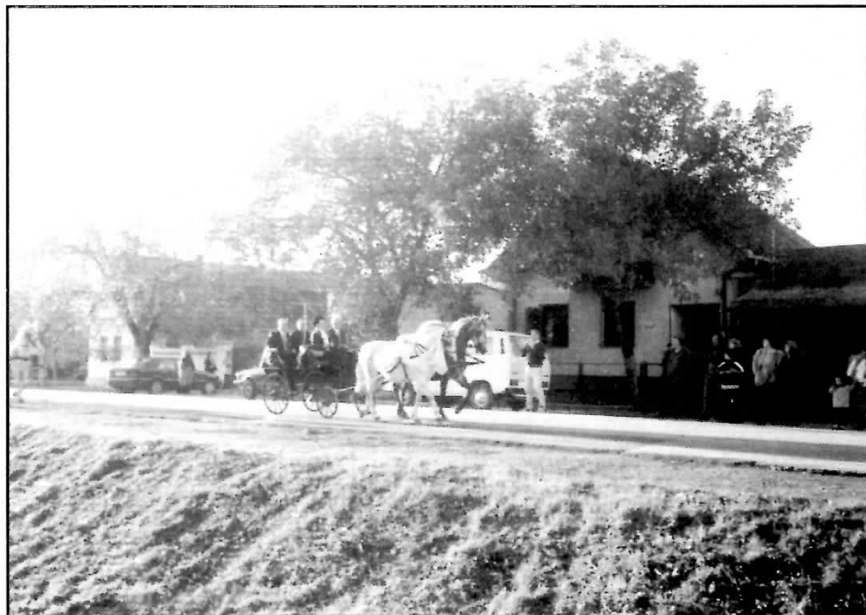
Tu će svečanost mještani Poganovaca dugo pamtiti. Najprije su u centru sela dočekali biskupa, članovi crkvenoga Odbora i momci i djevojke u narodnim nošnjama. Onda je sa svečanom zapregom s konjima ukrašenim šokačkim peškirima stigao kum Gibarački, Zlatko Tomčić, predsjednik Hrvatskog državnog Sabora i župan Osječko - baranjski, sadašnji i bivši, pa mnogobrojni gosti i uzvanici. Bilo je tu prognanih srijemskih Hrvata s raznih strana a za riječ, dvije zamolili smo predsjednika Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata iz Zagreba, Franju Orlovića. "Raduje me da je završena još jedna crkva na poticaj srijemskih Hrvata, Gibarčana, ovdje u Poganovcima, pa se tako naši Srijemci ponovno mogu okupljati oko vjere koja nas je i održala vjekovima.

Završene su i dvije katoličke crkve u Boriku kod Mikleuša i Ivanovu kod Donjeg Miholjca, pri kraju je izgradnja crkve u Budimcima, nedaleko odavde, a započeli su radovi na gradnji crkve u Kuli kod Požege. Raduje me i to, da sam i osobno pridonio gradnji ove crkve, koliko je to mogla učinila je i Zajednica iz Zagreba a pomogli su i iz Zavičajnog kluba Hrtkovčana. Imamo već nagovještaj gradnje još desetak sakralnih objekata diljem Hrvatske u mjestima koja nastanjuju protjerani Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata, i tu se Zajednica, a i zavičajni klubovi, kojih je svakim danom sve više i sve su aktivniji, moraju više angažirati i mislim da bi ovaj svečani događaj u Poganovcima i ova organiziranost Gibarčana, trebali biti primjer svima ostalima".

Evo za kraj i dvije djevojke Vesne Anđaković i Brankice Majačić, koje su biskupe sačekale u prelijepim gibaračkim narodnim nošnjama. Raduje nas da smo baš za ovu svečanost, za posvetu naše crkve obukli ove lijepe nošnje i u njima poželjele dobrodošlicu našim biskupima i našim Sokolima, kaže Brankica a Vesna dodaje. Bilo bi dobro da je svečanosti više i češće pa da ove naše nošnje što češće obučemo.

Sve u svemu, lijepi događaj za pamćenje.

tekst: Slavko Žebić
foto: Nevenka Vidaković

INTERVJU:STJEPAN MESIĆ, PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE

POVEĆANJE PROIZVODNJE, IZVOZA I ZAPOSLENOSTI, STRATEŠKI SU CILJEVI HRVATSKE

*** Razgovaramo pomalo u neobično vrijeme, u ozračju saborskog "gloženja" oko ustavnih promjena. Kako komentirate ovo dokle smo dogurali?**

- Ja sam smatrao da se rasprava o ustavnim promjenama treba provoditi u mirnoj atmosferi, da u tome sudjeluju kako stručna i politička, tako i opća javnost. Smatrao sam da bi to bilo dobro zbog rješenja koja se trebaju donijeti, jer se Ustav ne donosi da se rješavaju dnevno - politički problemi. Smatrao sam stoga da ne treba žurno ulaziti u promjene. Međutim, došlo je do jednog ubrzanja i sada je izlišno govoriti o tome što je trebalo učiniti. Sada treba što prije dovršiti taj posao i da se energija troši na ono što građani od nas očekuju - da se riješi pitanje aktiviranja privrede, otvaranja radnih mjesta, povećavanja izvoza, općeg standarda, kvalitete življenja... To je ono na što treba trošiti energiju. Mislim da nitko sada ne smije poći od toga da mu je ovo isprika zbog čega nisu riješeni drugi problemi. Da kaže : "Čujte, morali smo rješavati probleme oko ustavnih promjena!" Pa nikome ustavne ovlasti nisu smetale da se ne bi moglo doći do rješenja koja se tiču kvalitete življenja!

***U intervjuima koje sam radila zadnjih dana, moji sugovornici su isticali da bi bitno smanjenje ovlasti Predsjednika Republike u sadašnjim uvjetima moglo voditi ka destabilizaciji unutrašnje političke situacije i odnosa u zemlji, pa do toga da su promjene ishitrene, jer Predsjednik Republike svoje ovlasti uglavnom nije koristio...**

- Problem dosadašnjih ustavnih rješenja bio je u tome što su dozvoljavala određena ekstenzivna tumačenja. Međutim, ja to nikad nisam iskoristio, pa u tom smislu nije bilo smetnje ni za čije djelovanje. Drugim riječima, ja sam na ovo mjesto došao u vrijeme kada je Vlada već bila izabrana, kada je prošla cijelu proceduru... Znači, ja nisam smetao niti Vladi niti premijeru za sve ono što Vlada treba poduzimati.

***Nekoliko puta sam u Uredu srela gospodina Josipa Manolića. U kakvom ste odnosu Vi i on danas?**

- Ja sam s Jožom Manolićem bio u stalnoj komunikaciji kad smo napuštali HDZ i kad sam bio protiv jedne opcije koju je zastupao vrh HDZ-a. Na toj strani sa mnom bio je i Josip Manolić. Formirali smo HND, a onda kod Jože Manolića dolazi do kopernikanskog obrata i on se odlučuje za ponovnu suradnju s HDZ-om. Pokazalo se da to nije rezultiralo uspjehom i da sam bio u pravu. S najvećim dijelom HND-a prešao sam u HNS.

Naša novinarka, Vesna Kljajić sa Predsjednikom

Smatrao sam da je dobro da s Jožom Manolićem obavim jedan razgovor. Nismo se opterećivali onim što je prošlo, jer što vrijedi sada pričati da li je ova ili ona procjena bila bolja ili lošija. Dogodilo se ono što se dogodilo. Vidjelo se da se do promjene moglo doći jedino da HDZ ode u opoziciju i da se isprofilira kao stranka. On kao pokret ne može biti na hrvatskoj političkoj sceni, a to je značilo da

suradnja s HDZ-om koju je nudio Josip Manolić nije uspjela. Šest stranaka je uspjelo, jer su im građani dali povjerenje. Na HDZ-u je da se profilira u stranku. Koja će biti profilacija, to je posao ljudi u HDZ-u. U svakom slučaju, oni ne mogu više ostati kao pokret. O svemu tome sam ja s Jožom par puta razgovarao.

*** Vi ste svojedobno izjavili da bi se kuna trebala postupno prilagoditi nekim valutama, da bi nakon toga bila plasirana Vaša izjava da se zalažete za devalvaciju kune, kao i da ste osnovali Vladu u sjeni.**

- Mislim da bi trebalo više korektnosti kod prenošenja onoga što ljudi govore. Ja nikad nisam rekao da sam za devalvaciju. Uvijek sam govorio da sam protiv devalvacije, ali da Hrvatska mora doći do strategije razvoja. Hrvatska mora donijeti program svog razvoja. Smatram da su strateški ciljevi Hrvatske proizvodnja, povećanje broja zaposlenih i povećanje izvoza. A da monetarna politika mora biti u službi razvoja. To je ono što ja zastupam. Smatram da ne može biti jedini naš cilj precijenjena kuna i ništa drugo! Naša valuta mora težiti realnosti i mora se strateški reći da li će to biti u godinu, tri ili pet godina ili 125 godina, ali strategiju moramo imati.

***Koliko je Vlada sposobna riješiti te probleme?**

- Svaka vlada je sposobna riješiti probleme koji se pred njom nađu, ako koristi pamet onih koji znaju rješenja. Ne može se bez institucija, bez onih kod kojih je koncentrirana znanost i tuđih iskustava. Opasan je jedino voluntarizam. Imamo izvrsne primjere - Portugal, Španjolsku, Češku, Irsku...

***Poljsku...**

- Dobro ste to spomenuli: kod nas se već godinama vode rasprave o tome što učiniti sa bescarinskim zonama. Bio sam u Poljskoj gdje je Podravka otvorila tvornicu koja košta 32 milijuna maraka, a taj novac su dale strane banke uz jedan posto kamate. Na taj način Podravka osvaja nove prostore i tržište, a ima i proizvodnju iz koje će dobiti profiti. Znači, korisno za Podravku, korisno za Hrvatsku, ali korisno i za Poljsku. Na prostoru gdje je ta tvornica izgrađena gradi se još jedna talijanska, koja će koštati 105 milijuna dolara. Na tom prostoru gradi se 27 tvornica - na zapuštenom prostoru gdje su bile sovjetske baze. Sad je na tom prostoru slobodna zona, u kojoj će biti tisuće zaposlenih. Bojazni oko toga što će biti kada Poljska uđe u EU koja ne poznaje institut slobodnih zona nema, jer će Poljska dotle imati novu tehnologiju i veliki broj zaposlenih. To mi moramo napraviti. I na kontinentu i na dijelovima gdje je privreda uništena, i na otocima. Mi moramo napraviti uvjete za to, samo ne znam zašto se u to ne ide!

***Pa valjda se raspravlja o ustavnim promjenama?**

- Proći će ustavne promjene! Jasno je da se sa slobodnim zonama ne može riješiti sve hrvatske probleme, ali i nekoliko tisuća zaposlenih - ako imamo 360 tisuća nezaposlenih, znači smanjenje armije nezaposlenih, a visoke plaće u slobodnim zonama omogućit će otvaranje novih radnih mjesta.

***Što je na kraju ostalo od onih famoznih 17.000 transkripata? U Globusu ispadoše glavni krivac što mimo Vlade surađujete s Haagom?**

- Ja sam na ovo mjesto došao protiv volje mnogih, da ih sada ne nabrajam. Svi se oni udružuju kad treba mene napasti, jer sam protiv volje mnogih došao. I jasno, čim nađu priliku, ide se s podmetanjima, s dirigiranim člancima... Vidite da je cijeli Globus izašao kao ubojstvo po narudžbi, jer se sasvim stavio u službu onih koji me napadaju, ali sve bez ikakvog osnova. Naime, niti sam što radio izvan Vlade... Zašto smo išli s transkriptima? Da se vidi da su se odluke donosile na nadležnom mjestu. Znači, da su se odluke donosile tu, a ne u nadležnim institucijama. Da su se tu rješavali i problemi tenisa, i monetarne politike, i vanjske politike i BIH... Sve se rješavalo tamo gdje za to nije mjesto i zato sam morao pokazati da Hrvatska nije funkcionirala kao pravna država. To nije državna tajna, jer ni jedan transkript nije označen kao državna tajna i to je valjda jasno. Kad su oni isljednici Haaškog tribunala, pa i novinari vidjeli te transkripte, jedino što su željeli saznati je da li je to autentično. I to smo jedino njima mogli reći da je autentično i ako Haaški sud želi te transkripte, može ih tražiti i preko Vladinog ureda za odnose s Haaškim sudom. Ali, očito da netko i u Vladinom uredu je omogućio da na ovaj način dođu... Tko to tamo pravi sukob između Ureda Predsjednika i Vlade, neka utvrdi Vlada! Neka Vlada u njihovom Uredu, tko na ovaj način obavještava javnost! Sve što budu tražili preko Ureda Predsjednika, dat ćemo im na uvid. A novinari su jedino mogli vidjeti prostoriju u kojoj se nalaze transkripti. I to je sve!

*** A nije im ih dala neka tajnica?**

- Nema šta. Jedino im može pokazati vrata i reći -"tu su transkripti".

*** Na naslovnici Jutarnjeg lista pojavili ste se pred prepunim stolom, a pri tome je pisalo "Predsjednik mora na dijetu"...**

- Radi se o jednoj notornoj podvali. Istina je, ja jesam na dijeti, jer sam to izabrao. Ali, ove gluposti da moram piti dvije čaše vina... to je u nečijoj fantaziji. To je nekakva fotomontaža, ili sam možda bio na nekakvoj izložbi. Samo nerazuman čovjek bi se na ovaj način išao producirati.

***Je li istina da bolujete od raka? To su me neki ljudi zabrinuto pitali.**

- To neki priželjkuju. Ali znate, morate im poručiti - ako poželiš nekome bolest, onda je sam dobiješ. Tako da oni koji mi to priželjkuju već sad odu na pregled. ***Vesna Kljajić***

GODIŠNJICA SMRTI dr. FRANJE TUĐMANA, PRVOG PREDSJEDNIKA REPUBLIKE

SJEĆANJEM PROTIV ZABORAVA

U tišini mirogojskih arkada, sa svim znanim i neznanim velikanima hrvatske povijesti, dr. Franjo Tuđman već 12 mjeseci živi - životom besmrtnika. Njegovo posljednje počivalište, na sreću onih koji su ga voljeli, a na žalost mnogih iz današnje vlasti, svakodnevno posjećuju brojni građani. A ti "mali" obični ljudi koji su ga u kolonama i otpratili na posljednji počinak, čini se, jedini su koji ga se i danas sjećaju s dubokim pijetetom i zahvalnošću.

U godinu dana koliko ga nema, Tuđman je doživio mnogo ružnih riječi, brojne uvrede - i kod kuće i vani. A sve one uvijek imaju istu pozadinu: Tuđmanu nikada nisu mogli oprostiti ono po čemu će ga pamtiti generacije i generacije Hrvata koje dolaze. Ni svijet, ali ni dio domaće javnosti nikada mu nije oprostio - samostalnu i neovisnu Hrvatsku. "Samo narod koji se u prijelomnim trenucima i povijesnim situacijama može uzdići iznad pojedinačnih ili grupnih interesa i apriorizama, može imati budućnost, može biti slobodan, ma kako ga udarali valovi svjetske politike i svjetskih konstelacija". I ove poznate Tuđmanove riječi možda najbolje izražavaju njegovu osobnost koja ga je uzdigla iznad svih predčasnika i suvremenika, i njegove ideje koje su bile presudne da u prijelomnim trenucima izvede svoj narod iz bespuća povijesti i "mračnog zagrljaja istoka", učini ga slobodnim i uvede ga u svjetsku zajednicu neovisnih država. Zbog Tuđmana su se morale mijenjati zemljopisne karte, zbog njega su u ovom dijelu Europe "veliki" morali priznati poraz svoje interesne politike koja je posljednjih deset godina prešutno amnestirala velikosrpsku agresiju i najveće zločine nakon Drugog svjetskog rata; zbog Tuđmana su "mali" narodi velikih ideja postali ravnopravan sugovornik i partner - "velikim i moćnim". To mu nikada nisu oprostili.

BESMRTNO NASLIJEĐE

I ma koliko se pojedinci iz nove vlasti danas trudili oblatiti Tuđmana, marginalizirati njegovu ulogu u nastanku i razvitku moderne hrvatske države, prepustiti ga zaboravu i daljnjem demoniziranju, Tuđmanova povijesna djela učinila su ga već danas besmrtnim, jer sve njegove ljudske slabosti i s današnje vremenske distance neusporedive su spram vječnosti njegovog naslijeđa. Tuđman je prva osoba u tisuću godina hrvatske povijesti koja je sve Hrvate okupila pod istu zastavu, skupila u jednu vojsku, zaokružila hrvatske krajeve od Dunava do Sutle, od Drave do mora, od Prevlake do Piranskog zaljeva. S Tuđmanom su se Hrvati 1990. prvi put međusobno pomirili, izgradili državu ni iz čega, i na kraju čak smogli snage i oprostiti. Naravno da sve to nije učinio sam, ali je njegova uloga u svemu tome bila presudna.

Još za života, a posebice onda kada je sišao s političke scene, prvom hrvatskom predsjedniku zamjerali su rastrošnost, vile, avione, automobile koje, na kraju krajeva, danas koriste oni koji bi Tuđmana (da je živ) poslali u Haag; prigovarali su mu što se u vrijeme rata sastajao s Miloševićem, a povijesni značaj tih "susreta" može se shvatiti tek danas. Posebno dobro je oslikan u posljednjoj Šarinićevoj knjizi u kojoj Tuđman pragmatično pojašnjava svoju ratnu filozofiju i razgovore s Miloševićem oko podjele Bosne: "Pregovaramo oko podjele Bosne kako bismo dobili Hrvatsku u avnojevskim granicama, pregovaramo jer nemamo oružja kojim bismo se danas branili od mnogo jačeg agresora i pregovaramo jer nam nitko iz svijeta neće i ne želi pomoći".

Tuđmanu su posebno prigovarali njegovu tešku narav, ali i danas sam duboko uvjeren - i to ću uvjerenje vjerojatno nositi do kraja života - da nije bilo tog nevjerojatnog spoja vojnika i intelektualca, generala i povjesničara, da nije bilo njegove čvrste volje, odnosno da je bio sklon čestom mijenjanju stavova i mišljenja i/li da je bio "kompromiser" podložan tuđim idejama - Hrvati zasigurno nikada ne bi imali svoju samostalnu državu.

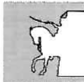
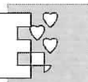
ŽIDOVSKO PROKLETSTVO

A nad tom se njegovom državom danas nadvlače tamni oblaci, na koje je gotovo paranoično upozoravao pretkraj života. Nažalost, i tu je bio prorok, jer nakon njegove desetogodišnje epohe, agresije i velikih žrtava koje su Hrvati podnijeli za svoju neovisnost, Hrvatsku se ponovo pokušava ugurati na Balkan, kojem je samo kratko (i tragično) vrijeme pripadala, ponovo se želi izjednačiti žrtvu i zločin, ponovo se želi Hrvatima uzeti suverenitet kako bi im se opet moglo vladati.

Nažalost, takvi trendovi danas vladaju ne samo u međunarodnim institucijama nego i u samoj Hrvatskoj. Naš današnji "odnos" prema Franji Tuđmanu i njegovoj baštini pomalo je nalik "židovskom prokletstvu", koji su zbog svog raspetog "kralja" bili "osuđeni" na dvije tisuće godina samoće i kroz tu katarzu prolaze i danas.

Vrijeme je najbolji, a Stvoritelj jedini sudac. Lik i djelo dr. Franje Tuđmana zasigurno još dugo neće imati svoje definirano mjesto u povjesnicama - na zemlji. Ali će već i sjećanje onih koji su ga voljeli kontra zaborava onih drugih, njemu biti najveća nagrada i utjeha - tamo gdje je sada.

(Autor: Dražen BOROŠ)

DR. MIROSLAV TUĐMAN, NAJSTARIJI SIN PRVOG PREDSJEDNIKA RH GOVORI O SVOM OCU

DA JE ŽIV, NE BI DOZVOLIO RASTAKANJE HRVATSKIH NACIONALNIH INTERESA

Navršava se godina dana od kako je Hrvatska izgubila svog prvog predsjednika. Nakon smrti dr. Franje Tuđmana ništa više nije kako je bilo, a kada govore o tom događaju, čak i najžešći politički neistomišljenici i oponenti pokojnog Predsjednika kažu kako je on u svom biću bio ratnik i kako mu se dive što je ,premda je trpio neizdržive bolove, odao počast Domovini na Oltaru na Medvedgradu, nakon čega je uspravno otišao - u vječnost.

Najstariji sin dr. Franje Tuđmana, Miroslav govori o prvom hrvatskom Predsjedniku, onakvom kakvim ga možda nismo poznavali.

- Otac je s bolovima otišao i na put u Vatikan na susret s Papom. Nije htio u bolnicu, upravo zbog Dana mrtvih, jer je govorio da mora otići obaviti svoju obvezu. Iza toga je htio otići na grob svojih roditelja, mi smo ga tamo čekali, međutim, više nije imao snage, pa je prebačen bolnicu. I taj njegov posljednji državnički čin je metafora. Sami ste rekli, on je bio ratnik i borac za svoje ideje, imao je osobnu i intelektualnu i fizičku hrabrost. A s obzirom da je živio za ideju Hrvatske, sve svoje osobno, pa i tegobe i patnje podređivao je tome interesu.

*** Što imamo danas, nakon godinu dana?**

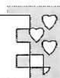
- Danas imate drugu metaforu - možda onu nedavnu emisiju na "Kanalu 4" o tome da je predsjednik Tuđman bio diktator, da je vladala korupcija, pa je sa Škegrom 102 milijuna dolara potrošio na korupciju u svrhu izbora. Zato se postavlja pitanje - što je ostalo od njegova djela i kako se očitava njegova pozicija i uopće ono što je napravljeno u ovih deset godina hrvatske države. Vidi se da se naprosto institucionalizira laž kao metoda obračuna i procjene jednoga vremena. To ide ni manje ni više nego sa pozicije vlasti i sadašnjeg predsjednika države, koji koristi sve dostupne dokumente za difamiranje svog prethodnika. To je obrazac laži

što se pokušava nametnuti. S druge strane, osjećaj i mišljenje naroda ide sasvim drugim tokom. Za Dan mrtvih, znači godinu dana nakon zadnjeg pojavljivanja, na njegovom grobu bilo je toliko cvijeća i svijeća, da se aktualna vlast nije usudila taj prizor pokazati niti na televiziji, niti u novinama. Tek kad vidite da se to nije pojavilo u TV Dnevniku, počnete se pitati zašto je to tako. Prošlu subotu sam sreo neke ljude na Mirogoju, koji su mi rekli da su došli autobusima iz Rijeke: računaju da će na samu godišnjicu biti velika gužva, pa su došli ranije. Znam da se za 10. prosinca iz čitave Hrvatske spremaju organizirani posjeti grobu prvog hrvatskog Predsjednika, na dan njegove smrti. Živimo u jednoj dihotomiji, gdje aktualna vlast pokušava nametnuti sasvim drugu sliku od onoga što narod misli i osjeća.

***Govorilo se da su se oko pokojnog Predsjednika okupljale dvije skupine ljudi - oni koji su ga infantilno smatrali ocem, i druga skupina koja je iz njegove karizme za sebe pribavljala materijalnu i političku korist. Je li pokojni Predsjednik bio čovjek koji je tako nešto dozvoljavao?**

- Pitanje je da li se ovo odnosi na predsjednika Tuđmana ili na nas. On je očigledno bio osoba jake snage, jake intelektualne moći i jake vizije. Ovo su metafore o očinskom vezivanju, ali mislim da su se ljudi za njega vezivali zbog njegove iskrene ideje žrtvovanja za Hrvatsku. Oko njega je bilo puno ljudi, ono što je dosta puta rečeno, a nikad nije demantirano - predsjednik Tuđman nikad nije bio demagog. Ono što je govorio , govorio je iz uvjerenja, a s obzirom na njegovo poznavanje nacionalnog pitanja i erudiciju, imao je argumenata i mogao je lako pridobiti ljude. Sve što je obećao ispunio je, pa danas svi oni koji ga osporavaju što osporavaju? Nema tog citata koji bi ga osporavao! Kaže se - "bio je diktator": pa koju je on to ustavnu, zakonsku ili proceduralnu odredbu prekršio? Išao je na izbore i sve je dobio u prvom krugu. On je bio osoba koja je u stanju misliti unaprijed dva do tri poteza više od drugih i osoba koju su, neovisno o političkim

razmimoilaženjima, svi respektirali.

*** Politički protivnici predsjednika Tuđmana dosta su se ismijavali što na njegovom sprovodu nije nazočio veliki broj stranih predsjednika država i vlada. Koji je nesporazum bio između dr. Tuđmana, Hrvatske i međunarodne zajednice?**

- Pojednostavljeno rečeno, na sprovodu se nisu pojavili svi oni koji su bili protiv raspada Jugoslavije. Mislim da je tu ključ za razumijevanje svih ovih procesa. Imate 1991. i 1992. godinu kada je niz tih zemalja govorilo "Jugoslavija je krasna zemlja, treba je samo malo gospodarski podići, malo dati ljudskih prava i riješili smo taj problem." Potom su uslijedili oni projekti s Antom Markovićem. Oni su svi podržali Miloševića, jer su mislili da će on očuvati Jugosalaviju. Rezolucija o embargu oružja za Jugoslaviju donijeta je od VS-a na prijedlog Jugoslavije 25. rujna 1991. godine - kada je napad na Vukovar trajao već mjesec dana. Sedam dana iza te Rezolucije dolazi do napada na Dubrovnik. Četrnaest dana kasnije, dolazi do bombardiranja banskih dvora. Tada još postoji Jugoslavija, pa je beogradska televizija izvijestila kako je "nešto navodno puklo". Milošević je imao podršku svih članova Vijeća sigurnosti da sačuva Jugoslaviju pod bilo koju cijenu. I to je objašnjenje činjenice zašto Hrvatska nikada nije dobila satisfakciju da je na nju izvršena agresija. To je i razlog zašto nema nikakvog ozbiljnijeg suđenja zločina koje su počinili Srbi nad Hrvatima od Vukovara do Dubrovnika: zato što po metodi koju prakticira i Mesić - Milošević ima sve transkripte razgovora u svojim ladicama koje može izvući i reći "Gospodo, mi smo se dogovorili tako i tako."

***Pokojnom se Predsjedniku stavlja na teret da se sastajao s Miloševićem i dogovarao podjelu BiH, a o čemu je u svojoj knjizi pisao Hrvoje Šarinić.**

- Mislim da je svakom pametnom jasno da te optužbe nemaju veze s činjenicama. Koliko je meni poznato, sastanak Tuđman - Milošević u ožujku 1991. organizirao je Mesić, u vrijeme kada se htjelo vojnim udarom eliminirati vodstvo Hrvatske. Predsjednik Tuđman je otišao u Beograd u veljači 1991. da bi Kadijevića odvratio od vojnog udara. Tema razgovora sa Miloševićem bila je da se pokuša spriječiti stvaranje srpske vojne krajine u Hrvatskoj. Predsjednik Tuđman je rekao da su sve ono što su on i Milošević tada razgovarali , nakon dva mjeseca u Splitu ponovili i pred Izetbegovićem. S druge strane, cijela konstrukcija je besmislena, jer pod pretpostavkom da je to istina, značilo bi da su se dogovorili, pa su potom zaratili i ratovali nekoliko godina! Činjenica je sljedeća: da je s povlačenjem JNA iz Slovenije četvrtina Hrvatske već bila okupirana od strane srpskih postrojba i da je 70 posto BiH bilo pod vlašću Srba koji su tvrdili da ne priznaju BiH! Godinama je međunarodna zajednica molila Miloševića da prihvati 51 posto BiH i da odustane od 70 posto njenog teritorija. Činjenica je da je Dayton umalo propao, jer je Milošević rekao : "Gospodo, vi ste meni obećali 51 posto BiH, a sada sam sveden na 48 posto! Ja želim tih tri posto, a vi ih nađite gdje god znate!" Prema tome, optuživati predsjednika Tuđmana da je dijelio Bosnu, u vrijeme kada je međunarodna zajednica Srbima obećavala 51 posto te države, čovjek stvarno treba biti ispranog mozga pa nešto tako povjerovati. Konačno i Washingtonski sporazumi su nametnuti od Amerikanaca, a ne od Franje Tuđmana! Zato jer tada nitko nije htio da se to pitanje vojno riješi. Nitko nije vjerovao ni da Hrvatska može sama vojno riješiti problem okupacije svog teritorija.

*** Sjećate li se obiteljskog odlaska iz Beograda 1961. godine, nakon što je Vaš otac "pao u nemilost"?**

- Taj sukob je bio radi obrane hrvatskih interesa koji su u Jugoslaviji bili potiskivani. On je bio svjestan činjeničnog stanja, ali i vlastite odgovornosti i zato je za ostvarenje svoje ideje išao i pod cijenu vlastite biografije. Ono što smo mi u obitelji shvatili jeste da tu nije bilo ničega personalnoga, već da je to uvijek bio sukob institucije i države koja se prema njemu očitavala svojim represivnim mehanizmima. On je 1972. godine prvotno trebao biti optužen za špijunažu, pa kad se reklo da mu ne mogu tovariti ono što nije, onda su mu na teret stavili dva predavanja koja je održao u Matici hrvatskoj i članak u Matičinom listu. Osuđen je na dvije godine. Kada je 1980. godine dao tri intrevjua stranim medijima - dobio je tri godine zatvora. Kada je HDZ došao na vlast, nikada nije spomenuo niti tko ga je osudio, niti kako mu je bilo. To je eventualno uzimao kao indeks kako se režim ponašao prema hrvatskoj ideji. Meni se, iskreno rečeno, danas želudac okrene kad čujem tko sve govori o njegovoj "strahovladi" i "diktaturi". To su upravo oni koji su ga osuđivali . Ne samo njega, nego i čitav niz ljudi koji su i danas u političkom životu Hrvatske.

***Kako su se ti događaji odražavali u kući, u obitelji? Svojedobno ste ispričali kako ste svom ocu nosili ručak u istražni zatvor i bili u unutrašnjoj emigraciji prema društvu.**

- Tu je vladao jedan obrazac, manje više poznat svima nama koji smo živjeli u tom sustavu. Sedamdesetih godina, nakon Hrvatskog proljeća smijenjeno je 70 tisuća ljudi sa svih mjesta, veliki broj je završio u zatvoru. Tada je naprosto postojao oficijelni sustav kontrolirane javnosti. Na radiju ste imali točan popis ljudi čija se imena ni u ludilu nisu smjela pojaviti u javnosti. Postojao je dakle, jedan formalni i jedan neformalni sustav. Ja sam cijeli život - tih dvadesetak godina živio u tom neformalnom sustavu i kad izgradite takav način života, vidite da vam sustav zapravo i ne treba. Uvijek sam u tih dvadeset godina imao najmizerniju plaću koja se može imati, ali se čovjek jako dobro osjeća, jer ne participira u nizu gluposti. To se ponovilo osamdesetih godina, sa tim intervjuima čiji je povod bilo pitanje što će biti s Jugoslavijom nakon Tita?

Odgovorio je da će - ako se demokratizira imati šansu da preživi, a ako krene prema unitarizaciji i centralizaciji, onda nema perspektive. Novinare koji su dolazili na intervju milicija je skidala sa vlakova i vraćala tamo odakle su došli.

***Je li istina da se ni Vi niste slagali s političkim stavovima svoga oca, pa ste s dr. Antunom Vujićem krenuli u osnivanje Socijaldemokratske stranke Hrvatske, dok Vam je otac uzvratio kontrom, pa navodno izjavio "nikad od profesora političara!"?**

- Kao prvo, moram reći da je otac dvadeset godina bio u izolaciji. On je sve vrijeme radio i pisao, a kad bi završio, dao bi mi rukopise da pročitam i tražio moje primjedbe. Više zbog toga da vidi kako će jedan školovani čitatelj percipirati njegove tekstove, a ne zbog toga da provjeri svoje teze. U tom smislu, mi smo godinama imali kontinuiranu raspravu. Njegove knjige nisam čitao po izlasku iz tiska, jer sam ih pročitao dok su bile u rukopisu. Stoga nikada nismo imali sukoba oko ciljeva i osnovnih procjena, nego bismo se jedino razilazili na mikroplanu ili u procjeni situacije. On je vjerovao u ljude, a ja sam, s obzirom na svoje osobno iskustvo, bio puno skeptičniji. S obzirom na njegovu vjeru u veliki broj ljudi, pogreška je uvijek mogla biti veća. Kad je riječ o osnivanju stranke, i otac je u jednom intervjuu rekao "kad bih imao hrvatsku državu i ja bih bio socijaldemokrat!". S druge strane, kada je ta stranka formirana, ja sam rekao da ću u njoj biti samo do izbora. Tada je trebalo imati hrabrosti i ići u višestranačje. Zato su i kružile one inicijative od YUTEL-a do UJDI-ja koje su trebale biti tobožnji demokratski nadomjestak. Prema tome, tu nije bilo nikakvog sukoba i prekida komunikacije. To su priče za djecu.

***Kako ste postali šef HIS-a? I kako ste kao šef te službe surađivali s predsjednikom Republike?**

- Što se tiče HIS-a, na neki način nisam to želio prihvatiti upravo zato što sam znao da ta pozicija, bez obzira kako je čovjek radio sobom nosi negativne konotacije. S druge strane, imao sam za taj posao neke predispozicije koje drugi nisu imali: znao sam cijelu bojišnicu, situaciju na terenu, tada sam formirao Centar za strateške studije, poznavao sam ideju i probleme Jugoslavije i problematiku međunacionalnih odnosa što je bio ključ za prepoznavanje i prezentaciju prema vani. Što se tiče same suradnje, moram priznati da je tu bilo izuzetno lako raditi: predsjednik Tuđman je u prve dvije godine rekao da ga interesira okupirani teritorij, situacija u Jugoslaviji i BiH, kako na sve to gleda međunarodna zajednica. Dobili smo deset natuknica ,nakon toga smo išli na SONS . Imali smo izbalansirani plan rada koji se 80 posto ispunjavao onako kako je bio predviđen. Od 1995. godine mi smo na temelju njegovih poslanica o stanju države i nacije izvlačili zadaće po kojima se stvarao prijedlog rada. Izvješća smo slali dnevno, i predsjedniku i premijeru i ministrima. Predsjednik je dobijao petnaestak posto više informacija od drugih. Najviše informacija dobijao je predstojnik UNS-a. Najviše konzultacija bilo je kada se trebalo odraditi neku zadaću sa stranim službama. Jedna od takvih je bila otkazivanje UNPROFOR-u. Tada je on davao dodatne instrukcije. Ono što je presudno to je da se uvijek radilo o međudržavnim odnosima, a ne o unutrašnjim odnosima!

*** Vi ste u vrijeme Predsjednikovog boravka u bolnici s njime provodili najviše vremena. Jeste li tamo bili u času kada su liječnici i službeno proglasili njegovu smrt?**

- Jesam.

***Kako je to izgledalo?**

- Nemojte me pitati o tome.

*** Kad danas razmišljate o životu s ocem, što Vam prvo dođe u sjećanje?**

- Izgleda paradoksalno, ali otac je uvijek bio individualist. Mi smo danas puno više homogenzirani kao obitelj, bez obzira što ne živimo zajedno.

*** Što bi Franjo Tuđman rekao o Hrvatskoj kakva je danas?**

- Da je živ, on sigurno ne bi dozvolio ovo što nam se događa. Urušile su nam se temeljne nacionalne vrijednosti, a nacionalni ciljevi postali su nejasni. Ne bi dozvolio srozavanje Hrvatske vojske, ne bi pristao na balkanske samite, ali bi sigurno insistirao ne na izolaciji kako se podvaljuje, nego na CEFTI i na srednjoeuropskoj inicijativi. Znao bi štititi hrvatske interese u BIH, ne po ovom podvaljivanju da se time dijeli BIH, nego na pravu zaštite hrvatskog naroda. Danas plaćamo danak pogreškama koje su strukturalne: on je za šestorku rekao da je to neprirodna koalicija koja je napravljena da bi došla na vlast, a ne da bi mogla funkcionirati. Vi danas nemate ni jednu istinitu tvrdnju oko temeljnih vrijednosti! Uzmite Mesića - kad sam izjavio da je bio svjedok u Haagu, iz Ureda su poslali priopćenje da lažem. Sada se pojavljuju transkripti njegovog svjedočenja. I kakvo je to društvo u kome se preko laži prelazi tako olako?

Vesna Kljajić

POLOŽAJ HRVATSKIH MANJINA U EUROPI

Položaj hrvatskih manjina u Europi vrlo je slojevit i kreće se u rasponu od uzorno organiziranoga manjinskog života (Republika Mađarska) pa do posve obespravljene hrvatske manjine (Savezna Republika Jugoslavija)

Hrvatske autohtone manjine žive u sljedećim europskim zemljama: Italiji, Austriji, Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj, Rumunjskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji (SRJ). U dvjema od navedenih država Italiji i Austriji, uz hrvatsku nacionalnu, manjinu živi i velika zajednica novih hrvatskih migranata (pretežito ekonomska migracija nakon II. svj. rata). Valja naglasiti da su se, nakon raspada SFRJ, veliki dijelovi hrvatskog naroda našli u novim nezavisnim državama (Slovenija, BiH, SRJ) odvojeni međudržavnim granicama od matičnog naroda. Od navedenih hrvatskih zajednica nacionalnim manjinama možemo smatrati Hrvate u SRJ (Vojvodina, Boka kotorska, Kosovo) dok Hrvati u BiH nisu nacionalna manjina, već imaju status konstitutivnog naroda. Hrvati u Sloveniji su ekonomski migranti unutar nekadašnje SFRJ. No valja spomenuti da je u Sloveniji (Bela krajina, Primorje) živjela nekad snažna autohtona hrvatska zajednica čiji su se potomci pretežito asimilirani i ne osjećaju pripadnost hrvatskom narodu.

Za status naših manjina od temeljnog je značenja i uspostava samostalne međunarodno priznate Republike Hrvatske godine 1992. Pad komunizma i rušenje tzv. željeznog zastora te uspostava demokratskih sustava u državama bivšeg istočenog bloka izravno i neizravno će utjecati na daljnji razvitak autohtonih hrvatskih zajednica. Uspostavljaju se nove svekolike nesputane veze s matičnom domovinom Hrvatskom kao i s ostalim hrvatskim manjinama u drugim zemljama. Hrvatske zajednice će nove, slobodne uvjete iskoristiti za uspostavu ili obnovu brojnih nacionalnih organizacija. Tijekom Domovinskog rata hrvatske manjine ne samo da šalju humanitarnu pomoć staroj domovini, već prihvaćaju i zbrinjavaju velik broj izbjeglica.

Iako se u početku svog postojanja Republika Hrvatska nalazila u ratu boreći se za svoj opstanak, ona uspostavlja intenzivniju suradnju i s hrvatskim manjinama u Europi. U Hrvatskoj matici iseljenika, kao i u drugim mjerodavnim državnim institucijama, osniva se 1993. Odjela za hrvatske autohtone manjine u Europi s ciljem sustavne brige za naše sunarodnjake. Osnovni cilj Matičinog Odjela je suradnja na kulturnoj, prosvjetnoj i informativnoj razini.

Položaj hrvatskih manjina u Europi vrlo je slojevit i kreće se u rasponu od uzorno organiziranog manjinskog života kao kod Hrvata u Republici Mađarskoj - koja svim svojim manjinama poštiva sve civilizacijske stečevine našega vremena, pa do posve obespravljene hrvatske manjine u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Kako se stanje hrvatskih nacionalnih manjina iz države u države cesto vrlo razlikuje dat ćemo kratak prikaz povijesnog razvoja i aktualne situacije svake od 7 manjinskih zajednica.

Hrvatska manjina u SRJ

Hrvatska autohtona zajednica koja živi na području današnje SRJ najbrojnija je hrvatske manjina u Europi, koja broji od 200.000 do 250.000 ljudi. Veliki broj tamošnjih Hrvata je zbog političkih prilika u SRJ pritajio svoju nacionalnu svijest. Hrvatska manjina u SRJ može se uvjetno podijeliti u tri temeljne skupine: Hrvati u Vojvodini i Beogradu, Hrvati u Boki kotorskoj i Hrvati na Kosovu. Raspadom druge Jugoslavije 1991. hrvatski se narod u republikama Srbiji i Crnoj Gori našao izvan zajedničke državne zajednice odvojen međudržavnom granicom od svog matičnog naroda. Tada su se Hrvati u Vojvodini organizirali politički u Demokratskom saveza Hrvata u Vojvodini na čelu s mr. Belom Tonkovićem. Agresija na Hrvatsku nije mimoišla ni Hrvate u SRJ. Raznim oblicima pritisaka pa i otvorenim terorom u razdoblju od 1991. do 1999. gotovo 50.000 Hrvata bilo je prisiljeno napustiti svoja vjekovna ognjišta. Ponajviše ih se iselilo iz Srijema oko 40.000 a oko 8.000 s Kosova. Na Kosovu danas živi još samo par stotina, uglavnom starijih, hrvatskih stanovnika. Najveći broj naših izbjeglica iz SRJ nastanio se u Hrvatskoj a manji broj u trećim zemljama. Nije potrebno posebno spominjati da Hrvati u Srbiji nemaju nikakva manjinska prava. Tako da npr. nema nije jedne školske ustanove u kojoj se uči hrvatski jezik.

Hrvati su najorganiziraniji u Subotici gdje postoje brojne kulturne, znanstvene, vjerske i prosvjetne udruge koje uživaju naklonost lokalnih mađarskih vlasti (u Subotici je na vlasti mađarska stranka). Od 1996. u Vojvodini djeluje Forum hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini koji predstavlja suradničko tijelo svih hrvatskih udruga prvenstveno iz Subotice ali i iz drugih mjesta Bačke i Srijema. Prošle je godine osnovana i druga hrvatska politika stranka u Subotici - Hrvatski narodni savez. Subotica je i medijski centar Hrvata u Vojvodini. Tamo izlazi nekoliko časopisa: Zvonik, Žig, Glas ravnice i Klasje naših ravni. Prošle je godine počela s radom i hrvatska redakcija Radio Subotice koja emitira 5 puta tjedno jednosatnu emisiju..

Srijem je posebno pogođen masovnim progonstvom Hrvata. Prošlih godinu dvije bude se i tamo pojedina hrvatska kulturna društva potaknuta uglavnom od strane hrvatskih svećenika (Srijemska

Mitrovica, Ruma, Golubinci, itd.)

Prošle godine je Hrvatska matica iseljenika organizirala Tjedan Hrvata iz Vojvodine. U Boki kotorskoj gdje je tijekom Domovinskog rata također vršen nesmiljen pritisak na sve hrvatsko stanje se uveliko promijenilo nabolje otkako je za predsjednika Crne Gore izabran Milo ?ukanović. Valja spomenuti da Hrvati u Boki kotorskoj još uvijek nisu kvalitetno organizirani. Od 1998. djeluje HKD "Napredak" u Tivtu, ali bez konkretnih aktivnosti. Glavni oslonac bokeljskim Hrvatima ostaje nadalje uglavnom Katolika crkva tj. Kotorska biskupija i hrvatski svećenici.

Najakutniji problemi Hrvata u SRJ su: njihov neriješen manjinski status, nemogućnost povratka izbjeglih Hrvata, stvaranje i podržavanja negativnog društvenog raspoloženja od strane beogradskih vlasti prema svemu što je hrvatsko, veliki financijski problemi te postojanje režima viza između RH i SRJ koji uvelike otežava povezivanje Hrvata iz SRJ s matičnom domovinom.

Zaključeno se može sažeti da hrvatske manjine napreduju u organizacijskom pogledu u sedam europskih zemalja, međutim često nedostaje sredstava za izvršenje svih zamišljenih programa. Također stanje medija i informiranosti razvija se i napreduje ukorak s tehnikom. Uloga Crkve u životu Hrvata je od uvijek je bila od izuzetnog značenja, međutim sve je veći problem manjak hrvatskih svećenika. U obrazovanju se javljaju problemi nedostatka školovanih hrvatskih kadrova a na drugoj strani sve je manji broj i hrvatskih učenika, tako da su neke škole ili razredi pred ukidanjem. Nažalost, kao u gotovo u svim europskim manjinskim zajednicama tendencija povećane asimilacije i opadanja pripadnika manjine nezaustavljivo napreduje i u slučaju hrvatskih manjinskih zajednica.

Za nadati se je da će mladi hrvatski aktivisti kojih je u svim hrvatskim manjinskim skupinama nemali broj prenijeti svoju pradjedovsku hrvatsku baštinu na nove naraštaje trećeg tisućljeća

Hrvoje Salopek

VATIKANSKA DIPLOMACIJA

Hrvatska je osjetila djelovanje vatikanske diplomacije Suprotno svojim svjetovnim kolegama, papirni poklisari moraju ispunjavati dvostruku zadaću - oni zastupaju Svetu Stolicu pri vladi zemlje domaćina i istodobno su papirni posrednici pri mjesnoj Crkvi. Okvir njihova zadatka točno je naznačen u crkvenom pravu

Sveta Stolica je, zahvaljujući svojem utjecaju, jedan od najvažnijih subjekata međunarodnih odnosa u svijetu. Naravno, ni ona nije bezgrešna u diplomatskom radu. Mnogo prigovora odnosi se na razdoblje Drugog svjetskog rata

Vatikanska diplomacija najstarija je i, sigurno, najneobičnija diplomatska služba na svijetu, a mnogi je drže i najmudrijom i najučinkovitijom. Sa svojim veleposlanicima - "apostolskim nuncijima" u rangu nadbiskupa, Vatikan je nazočan u 171-oj Dravi svijeta.

Papini diplomati uživaju sva prava i obnašaju sve dužnosti kao i njihovi svjetovni kolege, uključujući diplomatski imunitet i eksteritorijalnost njihova sjedista. Ipak, suprotno svojim svjetovnim kolegama, Papini poklisari moraju ispunjavati dvostruku zadaću - oni zastupaju Svetu Stolicu pri vladi zemlje domaćina i istodobno su Papini posrednici pri mjesnoj Crkvi. Okvir njihova zadatka točno je naznačen u crkvenom pravu - oni moraju informirati Svetu Stolicu o položaju mjesne crkve, moraju podupirati biskupa (čak i u odnosu na državnu vlast) i moraju pripravljati imenovanja novih biskupa. Pri vladi moraju zastupati potrebe Svete Stolice, poticati i njegovati uzajamne odnose, rješavati pitanja odnosa Crkve i države te, prema potrebi, zaključivati i provoditi konkordate. Velika većina Država ima dobre odnose sa Svetom Stolicom i državom grada Vatikana te i ondje akreditirane veleposlanike.

Veleposlanici koji odlaze u Vatikan svoju službu smatraju posebnom časti. Većina njih ističe da su impresionirani osobnostima vatikanskih diplomata i njihovim uspjehom s obzirom na minimalan broj osoblja i sredstava. Oni, naime, svoje zadatke ostvaruju s visokom radnom etikom i koncentracijom na bitno. Nakon teološkog studija i svećeničkog ređenja na Papinskoj diplomatskoj akademiji završava tek oko 30 budućih diplomata iz cijelog svijeta. Oni ondje dodatno studiraju crkveno i međunarodno pravo, jezike, diplomatski stil i protokol. Potom kao mladi monsinjori rade u vatikanskom državnom tajništvu, odnosno kao tajnici u nuncijaturama diljem svijeta. Sljedeća postaja je Vijeće nuncijatura i tek nakon 15 do 20 godina neki od njih postižu cilj, postaju poklisari Njegove Svetosti.

Sveta Stolica je, zahvaljujući svojem utjecaju, jedan od najvažnijih subjekata međunarodnih odnosa u svijetu. Naravno, ni ona nije bezgrešna u diplomatskom radu. Mnogo prigovora odnosi se na razdoblje Drugog svjetskog rata. No, politolozi se slažu da vatikanska diplomacija griješi puno manje nego diplomacije velikih svjetskih sila. Ulogu njezine tajne diplomacije pozitivno smo osjetili na vlastitoj koži pri raspadu komunističkog bloka i priznanju samostalne Hrvatske.

Vatikan nastoji iskoristiti status moralnog autoriteta, pa mu je prioritet borba za postizanje i očuvanje mira u svijetu te prevladavanje jaza među bogatima i siromašnima i ispravljanje nepravde.

Iako neki politički analitičari smatraju da je Vatikan nakon nestanka istočnog bloka i stvaranje novih država u međunarodnoj politici gotovo zapao u slijepu ulicu, čini se da Sveta Stolica nikamo ne žuri, nego smišljeno igra na duge staze. Tako sa danas na europskoj političkoj sceni ostvaruje ono o čemu su pape razmišljali još u srednjem vijeku - ujedinjena Europa.

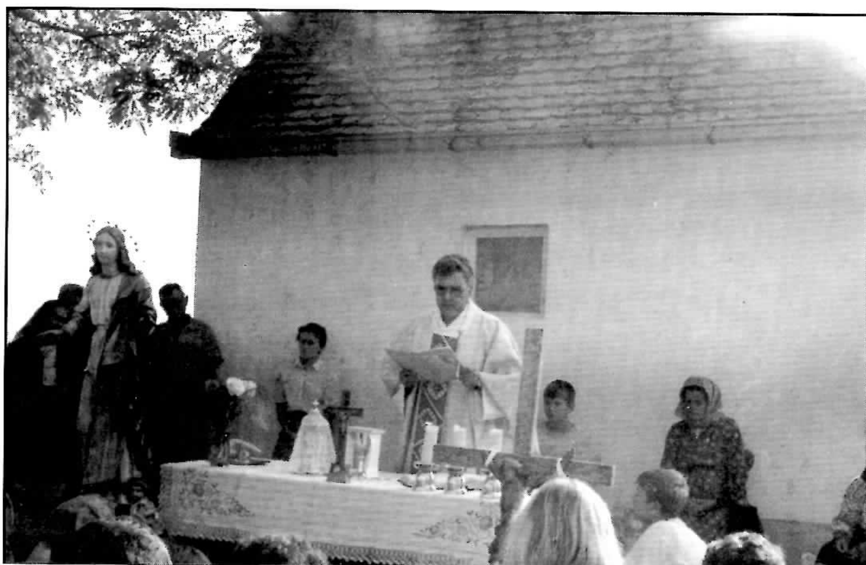
U radu za ujedinjenu Europu osobito se istaknuo Papa Pavao VI., koji je imao velik utjecaj i na formiranje prvih europskih političkih institucija. Vatikanski su diplomati danas nazočni u svim aktivnostima vezanima uz europsko zajedništvo. Pritom često nastoje biti moralna savjest Europe u zaštiti malih naroda i očuvanju dostojanstva svakog čovjeka. Iako se Vatikan vodi božanskim načelima, on i te kako živi u realnosti. Uvijek se prilagođava političkim okolnostima, ali ostaje svoj i ni na trenutak ne napušta svoj duhovni cilj.

Na kraju valja istaknuti da važan pečat cjelokupnim diplomatskim aktivnostima Vatikana daje i njezin šef - rimski biskup, poznatiji kao papa. Posebice je to izraženo kada je papa karizmatična osoba poput Ivana Pavla Drugog - kojeg mnogi smatraju najvećim moralnim autoritetom 20. stoljeća.

N.N.

U Rumi promovirana nova knjiga

SEOSKE I SALAŠARSKE CRKVE U VOJVODINI

Crkva u kukujevačkom ataru

kolovoza u vrtu Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva "Matija Gubec" u Rumi, izdavačko kulturno povijesno društvo "Pčesa" iz Novog Sada i dio autora iz Rume i okolice predstavili su knjigu izašlu 1998. godine. Katoličke, pravoslavne, evangelističke, grkokatoličke, racke, šokačke, švapske, mađarske i slovačke crkve našle su se ravnopravno u ovoj knjizi.

Književnik - banaćanin, Raša Popov napisao je "Vojvodina je zanjihana kolijevka raznih naroda, pa je zato kolijevka različitih crkava. Baš to različito u istome , uči nas da smo čeda iste majke - ljudskog roda. "

Zato su u ovoj knjizi sve crkve ravnopravno tretirane. Knjigu je pisalo oko 200 autora, od paora do profesora univerziteta, povjesničari umjetnosti, župnici i popovi. Knjiga sadrži sedam poglavlja: eseji, priče, pjesme. Potom crkve u Banatu, pod tri crkve u Bačkoj, crkve u Srijemu, srpske pravoslavne crkve u susjednim zemljama, vjerski običaji i rani radovi. Dodajmo da je knjiga bogato ilustrirana fotografijama, prije svega vanjskih strana crkava. Nisu zanemareni ni porte, ograde, koje su ponegdje remek djela primijenjene umjetnosti. Imajući u vidu sveobuhvatnost teme, izvornost i originalnost podataka, bogatstvo ilustracija, knjiga o seoskim i salašarskim crkvama u Vojovodini predstavlja kapitalno djelo i nezaobilaznu povijesnu građu u duljem izučavanju umjetničkih vrijednosti sakralnih hramova i vjerskih običaja.

Promotor ove knjige bio je profesor dr. Veselin Lazić iz Novog Sada, predsjednik KUD "Pčesa" koji sa znatnim brojem zavičajaca svih naroda i narodnosti nastoji sačuvati "ono malo duše" u Vojvodini, u ovim smutnim vremenima koja su ostala za nama. Dr. Jovan - Buca Maksimović iz Rume govorio je o motivima iscjeljenja Kristovim na ikonama u Katoličkoj i Pravoslavnoj crkvi . Magistar Đorđe Čanadžić bilježio je svoja sjećanja na događaje u porti crkve u Kraljevcima. Vladica Tomić obradio je crkve i običaje u Vognju i Pavlovcima.

Branislav Baća Antić pričao je o velikoj crkvi u Malim Radincima. Ova pravoslavna crkva dugi niz godina služila je za vjerseke obrede Srba, Mađara i Švaba. Jedno nebo, jedan potok - voda u selu i jedan Bog: "Kad dođem u selo i čujem mađarski, znam da sam kod kuće!" - kaže deda Steva Cvetković iz Malih Radinaca.

Župnik Marko Kljajić iz Petrovaradina govorio je o običajima i o katoličkoj crkvi u Novom Slankamenu. Odgovarao je velečasni i na pitanja: zašto nema ikonostasa u Katoličkoj crkvi, o oltaru-centralnom mjestu za vršenje crkvenih obreda. Govoreći o običajima katolika u Srijemu povodom vjerskih blagdana,prijećao se velečasni Kljajić svoje mladosti u rodnoj Duboševici u Baranji. Kao sjemeništarac i student Bogoslovije nije sudjelovao u maškarama.

Jedno od pitanja odnosilo se i na veliki bropj crkava posvećenih tzv "ljetnim" svecima. Na ovo je pitanje odgovorio gospodin Ratko Ratković iz Rume: Gospodarsko stanje u srijemskim selima i kod katolika i kod pravoslavaca opredjeljivalo je, pored ostalog, vrijeme slavlja i u obiteljima i u selu - parohiji ili župi. Nije slučajno da je seoska slava katolika u Golubincima Đurđevo, u Nikincima Antunjevo, u Hrtkovcima Petrovo itd. Slavu ljetnjeg svetog Nikole mogli su tijekom ljeta slaviti samo bogata sela u kojima nije bilo gladi. U Srijemu se nije morala čekati berba plodova ili žetva, jer je bilo zaliha iz prethodne godine. Srijem je oduvijek bio plodno tlo. To srećemo u radovima Taubea i Englea prije 230-240 godina, gdje se Srijem spominje kao najplodniji dio Austrougraske.

Ratko Racković

U CIJELOSTI DONOSIMO POVIJESNI GOVOR STJEPANA RADICA NA SJEDNICI NARODNOG VIJECA 24. STUDENOGA 1918.

SAV OVAJ RAD U NARODNOM VIJEĆU NITI JE DEMOKRATSKI, NITI JE USTAVAN, NITI JE PRAVEDAN, A NITI JE PAMETAN

"Gospodo!

Kako vidite, ovdje nema ni slušateljstva na galerijama, ni stenografa, dapače ni voditelja zapisnika. Jasno je, dakle, da neću govoriti zbog vanjskoga efekta (uspjeha), kako bi se inače moglo misliti. Moram odmah reći i to da se ne nadam da ću vas odvratiti od ovoga prijedloga i nagovoriti da prihvatite moj prijedlog. Ja se u tom posvema slažem sa zastupnikom Hrvojem, koji je kazao da zna unaprijed da vama razlaže uzalud. Govorim, dakle, zato da izvršim svoju dužnost i da se poslužim svojim pravom, a i zato da pokucam na vašu savjest da nemate kasnije izgovora da vam nitko nije pokazao ponora u koji hoćete da strovalite sav naš narod, a napose narod hrvatski.

Ovdje se već izredao priličan broj govornika. I, gle, svi su govorili - osim zastupnika Hrvoja - kao da ovo nije dvorana Hrvatskog državnog sabora, kao da ovo nije ono hrvatsko branilište a ja velim i svetište, iz kojega se stoljećima koliko puta čula odvažna i mudra riječ na obranu pravice i prava, za bolju budućnost hrvatskog naroda. I ne samo da se ni jedan govornik nije nimalo sjetio ni Hrvatske ni Hrvata, nego se svi govornici upravo natječu u tom da Hrvatsku izbrišu i poruče, da nas Hrvate najprije potisnu, a onda i pregaze. Ali najveća je pogreška i neoprostiv je grijeh u tom što se vidi da se svi ti govornici nisu u ratu ničemu naučili jer kako da ne vide naroda, kao da ne znaju za narod, pa zato svi govore baš protivno od onoga što nas narod hoće i treba.

Vama su svima puna usta riječi: narodno jedinstvo - jedna jedinstvena država, jedno kraljevstvo pod dinastijom Karađorđevića. I vi mislite da je to dosta govoriti da smo mi Hrvati, Srbi i Slovenci jedan narod zato što govorimo jedan jezik, pa da zato moramo imati i jedinstvenu centralističku državu, i to kraljevstvo, i da nas samo to, takvo jezično i državno jedinstvo pod dinastijom Karađorđevića, može spasiti i usrećiti.

Kako je površno, kako je plitko i kako neopravdano vaše mišljenje!

Vi ste sada zaneseni čudnim svojim rebusom SHS, koji ništa ne govori ni našemu srcu, ni našemu umu, pa se onda čudite sto su Talijani taj vaš rebus (svoje vrsti zagonetku) nazvali komedijom. Zar ima primjera u povijesti da se narodno ime piše kraticama? Može se skratiti ime pojedinoga zvanja, pojedine službe, pojedine stranke i organizacije, pa i pojedine države, ali ime naroda nikada se ne skraćuje, kao sto se ne može skratiti prezime pojedine osobe, dakle još manje cijelog pojedinog naroda i to na ovakav neiskreni način. SHS značilo je najprije Slovenci, Hrvati i Srbi; sad to znaci Srbi, Hrvati i Slovenci! A što će značiti sutra?

Sav ovaj vaš rad u Narodnom vijeću niti je demokratski, niti je ustavan, niti je pravedan, a nije ni pametan.

Vi niste upravo nikakvi demokrati, zato jer nimalo ne marite za sve ono sto je ovaj strahoviti rat učinio od našega naroda, a napose od našega seljaka.

Vi, gospodo, upravo nimalo ne marite za to što nas seljak uopće, a napose seljak hrvatski, neće ni da čuje ništa više o kralju i o caru, a isto tako ni o državi koja mu se silom nameće. Naš je seljak toliko dozrio da zna svuda da je država i domovina u pravici i u slobodi, u blagostanju i u prosvjeti. I kad ga vi danas već i batinate po oružnicima i silom gonite da pristane uz vas, da nas, tobože, brani od Talijana, on govori ili barem misli da ste vi isto ono što su bili madžarski i njemački tlačitelji. A znate zašto? Zato, jer svaki i zadnji nas čovjek uviđa ono što vam je do podne onako jednostavno, a ipak nepobitno dokazao zastupnik Hrvoje veleći: 'Ili Italija ima uza se cijelu Antantu - onda si mi sami ne možemo pomoći; ili Italija radi na svoju ruku - i onda ćemo mi protiv nje uspjeti na temelju svoga prava; ni u jednom slučaju neće nam pomoći ni jedinstvena država, ni kraljevska vlada u Beogradu, ni nitko drugi.'

Budući da ste vi demokrati samo jezikom, samo izvana, onda je posve naravski da vi ne radite niti ustavno, to jest da ne marite ni za kakve zakone, uredbe i običaje, već tek provodite najsilovitiju svoju samovolju. Ova današnja sjednica najočitiji je dokaz kako vi baš nimalo ne marite za ustavnost, to jest barem za kakvu-takvu pristojnu i doličnu vanjsku formu, po kojoj se i narod pita, barem koliko-toliko.

Eto, vi niste htjeli sazvati cijelo Narodno vijeće, nego samo ovaj odbor. Vi vrlo dobro znate da niti Narodno vijeće ne predstavlja naroda, jer ga narod nije izabrao; ali tu su barem zastupane gotovo sve stranke i skupine, a onda bi tu morala biti javnost; a čim je tu javnost, ne može hiti puke oligarhijske (gospodske) samovolje i nametljivosti.

Pitam vas, dakle, zašto niste za ovakav sudbonosni korak sazvali cijelo Narodno vijeće? Zato, jer znadete da radite krivo i da bi se to odmah opazilo čim bi se vijećalo javno i u većem krugu. A kolika je istom vaša neustavnost kad pomislim da vi mimoilazite naš Hrvatski državni sabor! O tom je temeljito i nepobitno govorio već zastupnik Hrvoje, pa ja neću o tom duljiti, samo vas upozorujem da se ljuto varate ako mislite da se ovako samovoljno može preći preko tisuću i vise godina hrvatske povijesti i hrvatske državnosti.

Vi do te povijesti i do te državnosti ne držite posve ništa, tobože zato jer da smo mi Hrvati bili pod tuđincem i da je to, tobože, tuđinska povijest. Ali imate u tom dvostruko krivo. Prvo, imate krivo zato jer znalice i hotice prešućujete da smo se mi Hrvali - uvijek borili protiv toga tuđinca i da smo u toj borbi znali i pobijediti bar toliko da tuđinac nikada nije bio Hrvatskoj pravi i potpuni gospodar.

To je jedino, a drugo je ovo: vi kao naobraženi ljudi znadete da povijest, da

tisuću godina prošlosti imade i veliku moralnu (duhovnu) vrijednost bez obzira na politiku. Čovjeka koji zaboravi sve što je doživio; čovjeka koji radi kao da se ničega ne sjeća što je prije doživio, smatramo luđakom, kažemo da je pomjerio pameću. Hrvatski narod neće da bude takov luđak i neće da zaboravi svoju prošlost, to manje što nema za to nikakvoga razloga. Evo, vi se rado pozivljete na našu naprednu braću Čehe. Pa pročitajte poruke njihovoga prvaka Masaryka - koji je inače mnogo pisao protiv povjesničkog prava - i vidjet ćete da i on neprestano naglašuje češko državno pravo, češke državne povjesničke granice, tisućljetnu češku političku kulturnu (prosvjetnu) batinu.

Ali ste, gospodo, osobito do krajnosti neustavni s obzirom na sve ono što ste još do jučer govorili u svim vašim strankama koje su danas ovdje zastupane.

Da spomenem najprije vas, Slovence. Vi ste do neba digli viku - sami od sebe i posve dragovoljno - da ste vi jedna duša s nama Hrvatima i da se hoćete ujediniti s nama i na temelja našega hrvatskoga državnoga prava. U tom ste svi vi Slovenci bili složni, i klerikalci, dr Šušteršić, dr Krek, dr Korošec, i liberalci, dr Tavčar, Triller, Hribar, i radikalci, dr Ravnikar i drugovi, pače i socijalisti. Tako su pisale sve naše novine, u tom ste smislu dali potpisivati svibanjsku deklaraciju (od 30. svibnja 1918) i, što glavno, svomu ste narodu govorili da je to jedini spas za njega i na tom temelju, dobili ste narodno povjerenje, došli ste i ovamo.

A što da kažem za vas, gospodo Dalmatinci! Sveukupna politička povijest Dalmacije kroz pet stoljeća - od 7. do 12. vijeka - čisto je hrvatska. Dalmacija, to je za onda bilo par gradova i otoka, kako svi znate, a sva današnja Dalmacija, i još dalje ovamo do Kupe, i jest bila prava pravcata Hrvatska.

No vi ćete reci: 'Mani tu staru povijest.' Ali, gle posljednjih pedeset godina nije dalmatinski Hrvat politički ni uzdahnuo inače, već za sjedinjenjem s banskom Hrvatskom u jednu jedinstvenu državu i domovinu Hrvatsku. A sad, kad vam se pružila zgoda da taj narodni hrvatski dalmatinski program oživotvorite, vi ste se, gospodo, bez naroda i protiv naroda otcijepili od Hrvatske, te sad bez pitanja naroda hoćete pod Beograd u centralističko državno jedinstvo s Kraljevinom Srbijom. I još ste tako neustavni da vi ne kanite za tu stvar pitati narod, nego hoćete svoj novi program narodu u Dalmaciji jednostavno nametnuti, narinuti!

I vi, gospodo, Srbi Vojvođani, i vi ste posve zaboravili na program i vapaj neumrloga svoga prvaka Svetozara Miletića: 'Trojednica naša uzdanica', te i vi sad od ove Trojedinice pravite dvojedinicu i hoćete da načinite nijednicu.

Isto vi, gospodo, iz Bosne. Vaš jedan prvak, dr Alaupović, govori čak: 'Vi Hrvati', kao da želi time pokazati da on nije više Hrvat. Svi vi bacate pod noge sva svoja obećanja, sve svoje javne prisege narodu, sve što ste govorili i pisali, te sad hoćete da stvorite nešto o čem s narodom niste ni riječi govorili ni raspravljali, a kamoli bi narod bio o tom glasovao.

Znam što ćete mi svi odgovoriti: 'Nadošlo je veliko doba, kucnuo je čas kad možemo oživotvoriti ono o čem smo stoljećima snivali, o čem pod tuđom vlašću' - vi volite govoriti: 'u tuđem ropstvu' - 'nismo smjeli pravo ni sanjati.'

Dobro. Što je to o čem se nije smjelo ni sanjati? Kod Srba je to - što govorite vi Srbi - da Srbija bude uvećana, proslavljena, da se kralj Petar kruni za cara, da obnovi Dušanovo carstvo. A vi Srbi iz Hrvatske i Ugarske i Bosne, vi ste uistinu samo dušanovci, vi ste za veliku srpsku državu, za jako i slavno carstvo, za kosovsku 'Zavjetnu misao', za osvetu na sve strane, za devet Jugovića, za Kraljevića Marka itd. itd. Mi Hrvati za to nismo. Naš je hrvatski seljak - a to je devet desetina hrvatskoga naroda - u ratu postao potpun čovjek, a to znači da neće više nikomu služiti, nikomu robovati, ni tuđinu ni bratu, ni tuđoj ni svojoj državi, nego hoće da se u ovo veliko doba država uredi na slobodnom republikanskom i na pravednom, čovječanskom (socijalnom) temelju. I vi, vas šaka gospode, vi se tomu protivite! I kad se tako protivite toj slobodnoj republikanskoj i toj pravednoj čovječanskoj želji, volji i potrebi svega našega naroda - a napose naroda hrvatskoga, u kojega ime ja sada govorim - vi niti časak ne mislite na to kako činite strahovitu krivicu i preveliku - da oprostite - glupost.

Eto, tu je pročitan brzojav onih srpskih ministara koji su već u Beogradu. Ti ministri posve pametno kažu da su se voljni sastati i porazgovarati s izaslanicima Narodnoga vijeća, i on u čem se slaže da Srbi predlože na odobrenje srpskoj skupštini (saboru), naši izaslanici čitavom Narodnomu vijeću, a koliko se to napose tiče Hrvatske, i hrvatskomu državnom saboru.

Vama nije dosta taj prijedlog. Vama se žuri da svoju vlast što brže nametnete svemu narodu, a napose Hrvatskoj. I vi nimalo ne osjećate da je nepametno, da je nerazumno, da je upravo ludo činiti nešto i bez naroda, a kamoli - protiv naroda. Vi niste ništa naučili ni od Tiszina ni od Vilimova pada. Vi ste tobožnjom revolucijom postali N. V. (Narodno vijeće) i vi očito mislite da je to sada novo 'Njegovo Veličanstvo'. A ja vam opet velim, što ste već toliko puta od mene čuli, da sada bez naroda nema nikakve stalne ni opravdane vlasti.

Znam, znam, vi držite da ste ne samo u narodu, nego baš vi zastupate narod. Ja sam vam dokazao da to niste. Sav je hrvatski narod za republikansku slobodu i za čovječansku pravicu; vi ste za staro bankrotirano nasilje i za gospodsku sebičnost i otimačinu. Vi, dakle, niste više ni u narodu, a kamoli da bi vi govorili u ime naroda. I zato iz ove vaše osnove neće biti ništa ... Vi ćete otići u Beograd, Vi ćete bez hrvatskoga naroda i protiv njegove volje proglasiti jedinstvenu (centralistićku) državu i bez ikakvoga straha i srama vi ćete vladati na temelju starih austrijskih i mađarskih nevaljanih i nepravednih zakona i pomoću starih, pokornih i pokvarenih činovnika. A možda ćete vladati bez ikakvih zakona, samo silom i samovoljom. Narod će po svem tom vidjeti da vi niste njegovi, pa zato neće biti za vas. Kamo god ga pozovete, on vam se neće odazvati, a najmanje će vam se odazvati da vam dade svoje povjerenje i da ikada slobodnom svojom voljom prizna i odobri vaše nasilje i vašu prevaru. Za taj slučaj da vi uspijete, to jest da za tu stvar predobijete Antantu i da Antanta bude dosta nepametna i dosta jaka da vam pomogne, vi ni u tom slučaju nećete imati naroda za se. Čim dođe do prvih izbora, kakvi god oni bili, za konstituantu ili za obični sabor, narod neće više birati takve gospode koja su pogazila sva svoja obećanja i sve svoje programe i koja su mu, bez ikakvoga pitanja, narinula svu staru silu, krivicu i otimačinu. Narod će u sabor birati samo seljake od pluga i motike, a od gospode samo onakve ljude koji su i sada u ovoj najvećoj teškoći pristali uz narodno mišljenje, to jesi uz republikansku slobodu i uz socijalnu (čovječansku) pravicu.

Još nije prekasno! Ne srljajte kao

guske u maglu! Ne zaključujte jedinstvene vlade s Kraljevinom Srbijom već zato, jer, eto, u ime Kraljevine Srbije nema tu nikoga, osim taj jedan brzojav, a i taj predstavlja sasvim nešto drugo nego vi. Nemojte tako postupati da se bude moralo danas-sutra kazati, da ste i vi Slovenci i vi Srbi Vojvođani i Bosanci, i vi naši Hrvati Dalmatinci a nadasve vi naši domaći hrvatski Srbi, da ste se svi skupili danas ovamo samo zato da izvršite jedno urotničko djelo protiv naroda, napose protiv Hrvatske i protiv Hrvata. Dajte uvidite barem to da je ova stvar tako važna i tako sudbonosna da treba sazvati čitavo Narodno vijeće, a, naravski, i Hrvatski sabor. Jer po ovom sadašnjem vašem prijedlogu vi zaključujete da u ime Središnjega odbora ide odmah u Beograd 28 članova, a budući da cijeli Središnji odbor ni nema više članova, to je očito da će svatko kazati odbor je sam sebe poslao, sam sebe ovlastio da proglasi jedinstvenu vladu s Kraljevinom Srbijom, a odbor, očito, nema te ovlasti i toga prava.

Gospodo!

Najstrašnija je stvar, najveći je grijeh i najveća je politička pogreška svoj rođeni narod stavljati pred gotove činjenice, to jest voditi politiku po gospodskoj svojoj voljici, bez naroda i protiv naroda. Ako to ne vjerujete, dao Bog svima poživjeti toliko - to neće biti dugo - da vidite kako će hrvatski narod u svojoj republikanskoj i čovječanskoj svijesti vas otpuhnuti baš u času kad ćete misliti da se narod smirio, a vi da ste ga dobro zajahali.

Živjela republika!

Živjela Hrvatska!"

Dr. Franjo Bodor, pedijatar dobio nagradu Pedijatrijske akademije SAD za svoj znanstveni rad

SRIJEMAC DOBIO VISOKO AMERIČKO PRIZNANJE

Ovih, predbožićnih dana, stigla nam je vijest, da je naš Srijemac, Hrvat iz Nikinaca, dr. Franjo Bodor, pedijatar, docent - kliničar, dobio nagradu Američke pedijatrijske Akademije za svoj znanstveni rad, kojim je nakon dugogodišnjeg istraživanja, dokazao vezu između conjuctivitisa i otitis sindroma kod djece, što prije njega nitko nije učinio. Njegovo otkriće objavljeno je prvi put u najuglednijem američkom pedijatrijskom časopisu "PEDIATRICS" za lipanj 1982. Nagrada, koju je dobio dodjeljuje se samo jednom liječniku-pedijatru godišnje, u Americi. Nagrađeni znanstvenik upisuje se u knjigu nagrada Američke pedijatrijske akademije. Iz toga se dade zaključiti, kako je riječ o iznimno visokom priznanju, što ga je svojim zdravstvenim i stručnim radom postigao dr. Franjo Bodor.

Dr. Franjo Bodor potječe iz najuglednije hrvatske obitelji u Nikincima. Medicinu je završio u Zagrebu. Njegova supruga Veruška, koja je studirala engleski jezik na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, dijete je glasovite hrvatske obitelji Peranović iz Dalmacije. U Sjedinjene Američke Države odselili su se 1962. god. gdje je dr. Franjo, u Klivlendu otvorio privatnu kliničku ordinaciju, da bi nakon stanovitog broja godina, angažirao dio kliničke bolnice za svoje pacijente. Praksom i znanstvenim radom bavio se više od 30 godina. Njihovi sinovi: dr. Marko i dr. Danko, završili su najrenomiraniji američki koledž HARVAD. Oba su specijalisti, a dr. Danko se bavi znanstveno- istraživačkim radom.

U vrijeme stvaranja Hrvatske, u najtežim danima velikosrpske agresije, ova obitelj iako u tjeskobi kao i mi svi u domovini, angažirala se do maksimuma u davanju nesebične pomoći svom narodu. Dr. Marko Bodor je odmah pohitao u Hrvatsku, sa lijekovima, medicinskim instrumentima i aparatima. Kao američki specijalist, uložio je velik napor, kako bi pomogao u liječenju naših ranjenika. Podučavao je medicinsko osoblje u primjeni najsuvremenijih metoda fizikalnog liječenja ranjenika.

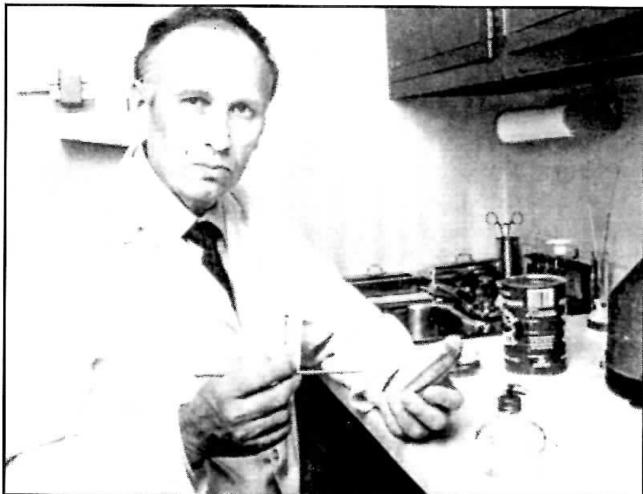
Po povratku u Ameriku, svojim je znancima i prijateljima, senatorima Američkog Kongresa u Vašingtonu, uvjerljivo tumačio što se zbiva u Hrvatskoj. Apelirao je na njih da potaknu američku vladu, da poduzme nešto, kako bi se obustavila velikosrpska agresija.

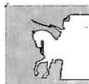
Gospođa Veruška uložila je veliki napor na prikupljanju pomoći za Hrvatsku. Sudjelovala je u demonstracijama američkih Hrvata, protiv ubijanja nevinih ljudi i barbarskog rušenja hrvatskih gradova i sela.

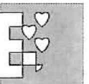
Dr. Franjo Bodor, pored velike novčane pomoći, slao je i donosio u Hrvatsku lijekove, sanitetski materijal, aparate za prijevremeno rođenu djecu, nesebično je slao pomoć Hrvatima u BiH, osobito u lijekovima i sanitetskom materijalu. Nikada nije prekidao kontakte sa sveučilištem u Zagrebu, niti sa zdravstvenim ustanovama hrvatskog zdravstva. Održavao je predavanja, pomogao da se najbolji studenti usavršavaju u SAD.

Ova uzorna obitelj zaslužuje zahvalnost i priznanje Domovine. Zajednica protjeranih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata od srca čestita dr. Franji Bodoru na dobivanju tako visoke nagrade, koju je primio od Američke Pedijatrijske Akademije

P.K.

AUTOR: JOE	GRAD U VOJVODINI	GLAVICA LUKA	NIZOZEMSKA MARKA PIVA	UPIJAČ KUHINJSKIH MIRISA I PARA	KALIJ	VELIKO PREDVORJE	ŠAHOVSKI "NOKAUT"	EMANUEL LASKER	NULE		EZOPOVA PRIČA	ODVJETNIK NOBILO	KIRURŠKI NOŽIĆ	GRDNJA, KARANJE
KAMENA SOL										ČOVJEK IZ BASKIJE / FRANCUSKI KIPAR				
GRAD U SREMU					ŽENA IZ ITALIJE / LIJEČNIK ZA UHO, GRLO I NOS									
IZVOZ								SPRAVA ZA CRTANJE KRUŽNICE / ČELIST MAJARON						
NAMATATI; FRKATI							ETILNI ALKOHOL / JUNAK SPJEVA "ENEIDA"							JAVNA BRUKA, SKANDAL
... ILI NIŠTA!				RANA OD OJEDANJA, UTRS / EPSKA POEZIJA								PANAMA / AMERIČKA GLUMICA, BO		
HLADNJAK MOTORA						GRAD NA AZURNOJ OBALI / ČOVJEK BEZ KOSE					TAMBURIN, DAIRE / SVJETLOZELENA ŽABICA			
AKTINIJ			RAKIJA ILI SOK / PLITICA, PLADANJ					UZGAJALIŠTA KONJA / ŠPANJOL.: ZBOGOM						
PRIJEPODNEVNA PRIREDBA									MOMAK I DJEVOJKA / GRK IZ AONIJE, AONJANIN				"RADIJUS" / PUČKI PLES UKRUG	
"ISTOK"		VITIČASTA ZAGRADA / LEGURA ŽELJEZA I NIKLA								BILJEŽNICA / PROSPERITET, PROGRES				
ANTENE KOD KUKACA							BEZ OBZIRA NA TO, TAKO I TAKO / PRKOS							UREĐAJ ZA REGULACIJU ELEK. OTPORA (MN.)
"RIBONUKLEINSKI ACID"				LEGURA ZA AVIONSKE DIJELOVE / OZLJEDA (GRČ.)								LENA OLIN / IZUZETNO LAKOMISLEN ČOVJEK		
OLEG VIDOV			ZANOS, EKSTAZA / VRSTA HRASTA (TEAK)						FRANCUSKA SORTA VINA / BILJKA HLADOLEŽ					
"TIHA" VATRA								ŽENKA SRNDAĆA / FILMSKO PLATNO					PORTUGAL / TURSKI GRADITELJ	
INDONEZIJSKI NAZIV ZA ZAP. NOVU GVINEJU						UREĐAJ ZA EMITIRANJE FILMA / GRČKI POLUOTOK								
RIMSKI: 100		ZARAZNA BOLEST / OTVOR U IGLI, UŠICA (MN.)					MRTVO TIJELO, LEŠ (LAT.) / ZAČINSKA KISELINA							
ZLATO			MOTORNA PILA / LAGANA MREŽASTA TKANINA								DIO DRAMSKE RADNJE / GUSARSKO PIĆE			
	STAJICA / ARSEN DEDIĆ								KRIMINALISTIČKI ROMAN (KRAĆE) / I, Š					
PJEVAČ RAHIMOVSKI				OKATI GRGEČI, BULJEŠI / ESPAÑA						PROTJEČE KROZ DRVAR / URUGVAJ				
IZABRANI ZASTUPNIK								LUGARI						

KAKO OSTVARITI MIROVINU U HRVATSKOJ

Među nama, protjeranim i izbjeglim Hrvatima iz Srijema, Bačke i Banata, ima znatan broj onih, koji su bili u radnom odnosu u bivšoj SFRJ, na područjima Vojvodine, Beograda, Srbije, Kosova i Crne Gore. Ova područja nabrojana su zato, što je svako od njih imalo zasebnu Samoupravnu zajednicu mirovinskog i invalidskog osiguranja, kojoj je uplaćivan doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje i kod kojega su ostvarivane mirovine i invalidnine, ako su ispunjeni zakonski uvjeti.

Najveći dio onih, koji su bili u radnom odnosu, u mjestima iz kojih su izbjegli ili protjerani, nakon useljenja u Hrvatsku, zasnovali su radni odnos. Razumljivo je da je stanovit broj zaposlenika, stekao ili će uskoro steći uvjete za mirovinu.

Mnogi od njih nisu upućeni, na koji bi način stekli pravo na mirovinu u Hrvatskoj.

Radi lakše orijentacije, informiramo sve one, koji su zainteresirani kako se ostvaruje mirovina u Hrvatskoj za osobe, koje su bile u radnom odnosu u kraju iz koga su došle u Hrvatsku.

Mirovine i invalidnine u Hrvatskoj uređene su Zakonom o mirovinskom osiguranju (NN 102/98) koji je stupio na snagu 1. siječnja 1999. godine. Taj zakon predviđa dva oblika mirovine: STAROSNA MIROVINA I PRIJEVREMENA MIROVINA. Uvjeti za obje mirovine su: MIROVINSKI STAŽ i OSTVARENA PLAĆA (OSOBNI DOHODAK) REGISTRIRAN ZA SVAKU GODINU U MIROVINSKOM FONDU ILI ZAVODU.

Ostvareni mirovinski staž na području današnje SRJ, u Hrvatskoj se priznaje do 08. listopada 1991. godine.

Starosnu mirovine stječe muškarac u 2000. godini sa navršenih 61 godinu života, a žena sa navršenih 55 godina i 6 mjeseci života, te mirovinskim stažom od najmanje 19 godina i 6 mjeseci.

U svakoj narednoj godini, životna dob se pomiče za 6 mjeseci, ali se za isti broj mjeseci smanjuje uvjet mirovinskog staža. Ovdje je riječ o najnižim mirovinama, koje imaju tretman STAROSNA MIROVINA. Za starosnu mirovinu u 2001. godini muškarac mora navršiti 61 godinu i 6 mjeseci, a žena 56 godina i 6 mjeseci. I muškarac i žena moraju imati najmanje 18 godina i 6 mjeseci mirovinskog staža. Prijevremenu mirovinu stječe muškarac u 2000. godini ako ima navršenih 56 godina života, a žena sa navršenih 51 godinu života. Muškarac mora imati punih 35 godina mirovinskog staža, a žena 30 godina. U 2001. godini, prijevremenu mirovinu može ostvariti muškarac koji ima 56 godina i 6 mjeseci života, a žena sa navršenih 51 godinu i 6 mjeseci života.

Svake sljedeće godine, životna dob se povećava za 6 mjeseci, a mirovinski staž ostaje na 35, odnosno 30 godina (muškarac, žena).

Kako je nemoguće u sadašnjim uvjetima odrediti srazmjer mirovine, na dio koji pripada iz SRJ i dio koji pripada iz Hrvatske, Hrvatski mirovinski zavod, u postupku pojedinačnog rješavanja zahtjeva za mirovinu, uzima cio ostvareni mirovinski staž i u SRJ i u Hrvatskoj, a mirovinu određuje na temelju osnovice plaća ostvarenih u Hrvatskoj. Ova poteškoća najčešće se prevladava tako, što se rješenjem utvrđuje akontacija mirovine.

Konvencija o socijalnom osiguranju, koja između ostaloga obuhvaća i područje mirovina, nije ratificirana od Hrvatskog Sabora, niti su uređeni mehanizmi za njenu primjenu. Ovo navodimo zbog toga, što spomenuta konvencija predviđa legalizaciju i onog dijela radnog, odnosno mirovinskog staža, stečenog u SRJ od 08. 10. 1991. godine.

STAROSNE MIRONINE REGULIRA Članak 179.

Iznimno od odredbe članka 30. ovoga Zakona, pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navrši 40 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno 35 godina mirovinskog staža (žena) i kada navrši:

1) u 1999. godini - 55 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 50 godina i 6 mjeseci života (žena),

2) u 2000. godini - 56 godina života (muškarac), odnosno 51 godinu života (žena),

3) u 2001. godini - 56 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 51 godinu i 6 mjeseci života (žena),

4) u 2002. godini - 57 godina života (muškarac), odnosno 52 godine života (žena),

5) u 2003. godini - 57 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 52 godine i 6 mjeseci života (žena),

6) u 2004. godini - 58 godina života (muškarac), odnosno 53 godine života (žena),

7) u 2005. godini - 58 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 53 godine i 6 mjeseci života (žena),

8) u 2006. godini - 59 godina života (muškarac), odnosno 54 godine života (žena),

9) u 2007. godini - 59 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 54 godine i 6 mjeseci života (žena).

PRIJEVREMENE MIROVINE REGULIRA Članak 182.

Iznimno od odredbe članka 31. ovoga Zakona, pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe osiguranik kada navrši 35 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno 30 godina mirovinskog staža (žena) i kada navrši:

1) u 1999. godini - 55 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 50 godina i 6 mjeseci života (žena),

2) u 2000. godini - 56 godina života (muškarac), odnosno 51 godinu života (žena),

3) u 2001. godini - 56 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 51 godinu i 6 mjeseci života (žena),

4) u 2002. godini - 57 godina života (muškarac), odnosno 52 godine života (žena),

5) u 2003. godini - 57 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 52 godine i 6 mjeseci života (žena),

6) u 2004. godini - 58 godina života (muškarac), odnosno 53 godine života (žena),

7) u 2005. godini - 58 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 53 godine i 6 mjeseci života (žena),

8) u 2006. godini - 59 godina života (muškarac), odnosno 54 godine života (žena),

9) u 2007. godini - 59 godina i 6 mjeseci života (muškarac), odnosno 54 godine i 6 mjeseci života (žena).

P.K.

ADRESA: 10040 Zagreb, Dubrava 49, • Tel./fax: ++385 /0/1 299 1343 •

CIJENE POJEDINOG PRIMJERKA: 10.00 Kn / 5 DEM / CAD • PRETPLATA ZA 2000. god.: Tuzemstvo: 50 Kn
Inozemstvo: SAD 40 USD • KANADA 50 CAD •AUSTRALIJA 50 AUD • JUŽNA AMERIKA 50 USD • AUSTRIJA 350 ATS
FRANCUSKA 100 FRF • NJEMAČKA 50 DEM • ŠVICARSKA 45 CHF
DEVIZNI RAČUN BROJ SWIFT ZABAHR 2 X 2500-3798887, Zagrebačka banka d.d.,
ŽIRO RAČUN ZA PLAĆANJE U KUNAMA 30101-678-113195. UPHSBB

MOLIMO KOPIJU UPLATNICE POSLATI NA ADRESU ZAJEDNICE

CIJENA OGLASA: Jedna riječ - 2 Kn / Za inozemstvo - 5 Kn • CIJENA REKLAME U BOJI: Cijela stranica - 500 DEM; 1/2 stranice - 250 DEM; 1/4stranice - 150 DEM; 1/8 stranice - 80 DEM • CIJENA REKLAME U CRNO BIJELOJ TEHNICI: cijela stranica - 200 DEM; 1/2 stranice - 100 DEM; 1/4 stranice - 50 DEM; 1/8 stranice - 25 DEM • ISSN 1330-7258